

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI**

**NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA
UNIVERSITETI**

DAVRON QODIROV

**AN`ANAVIY
QO'SHIQCHILIK**

**O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi
tomonidan oliy o'quv yurtlari 5141000 — «Musiqiy ta'lim»
bakalavriat ta'lim yo'nalishi talabalari uchun
o'quv qo'llanma sifatida
tavsiya etilgan**

**Toshkent
«IQTISOD - MOLIYA»
2007**

Qodirov D.

An`anaviy qo`shiqchilik. Oliy o`quv yurtlari uchun o`kuv ko`llanma / D.Qodirov; Uzbekiston Respublikasi Oliy va o`rta maxsus ta`lim vazir ligi. - T.: «Iqtisod-moliya», 2007. - 148 b.

Annotatsiya

Mazkur ukuv qo`llanma 5,14000 - Musiqiy ta`lim yo`nalishida .ta`lim olayotgan talabalar uchun mo`ljellangan bo`lnb, an`anaviy ko`shikchilkk madaniyatn tarixidan, ko`shiqchilik janrlari - mavsum - marosim, urf - odat qo`ymklari, mexkat qo`shikyaari, lirik qo`shiqlar xadida ma`lumot berilgan.

Kuylash uchun halk. ko`shiklari, o`tmish bastakorlari ijodi, mumtoz qo`shiqyaardan namunalar o`rin olgan bo`lib, bu asarlar ijrosi.uchun uslubiy tavsiyalar bayon kilingan.

Kirish

O'sib kelayotgan yosh avlodni har tomonlama etuk qilib tarbiyalashda musiqiy tarbiya alohida ahamiyat kasb etadn. Bu borada musiqa muallimlarini tayyorlashda asosiy e'tibor ularni ma'naviy va ma'rifii jihatdan etuk bo'lishlariga qaratish muhim vazifalardan biri hisoblanadi, ayniqsa musiqani, xalq qo'shiqchiligini urgatish jarayonida badiiy ijodkorlikni tarbiyalashga qodir bo'lgan mutahassislarni tayyorlashga e'tiborni qaratish o'ta muhim vazifalardan biri

bulib hisoblaiadi.

Biz musiqa sir asrorlarining qonuniyatlariga tayangan holda bo'lajak musiqa muallimlarini tayyorlash jarayonida asosiy e'tiborni ularning ma'naviy va ma'rifiy tarbiyasiga qaratishni muhim vazifalardan biri deb hisoblaymiz.

Bugungi kunda musiqa ijrochiligimizda asriy qadriyatlarini, musiqiy merosimizni tiklash, o'rganish, rivojlantirishga e'tiborni qaratilayotganligi quvonarlidir,

"SHarq taronalari" xalqaro ko'rik tanlovlari, maqom ijrochiligi xalqaro ko'rik tanlovi "Boysun bahori" xalqaro folklor festivali, "Barhaet an'analar" folklor festival Resnublika kurik tanlovlari orqali unitnlyab borayotgan xalq durdoyaalari qaytadan dunyo yuzini ko'rmoqda.

YOshlar orasida "Oltip merosimiz" SHoshmoqom, mumtoz kuy qo'shiqlar folklor namunalariAan ijro qilishga e'tibor va intnlish kuchayib bormoqda.

Bu borada musiqa oliy va o'rta mahsus dargohlarida uquv rejalariga Xalq qo'shiqchiligi , An'anaviy ijrochilik va Xalq ogzaki ijodiyoti kabi bo'limlar kiritildi, dasturlar yaratildi. An'anaviy qo'shiqchilik fana ham ana shunday izlanishlar

samarasidir,

Mazkur fanning maqsadi: talabalarni xalq qo'shiqchiligidagi ijro malakalarini, dostonchilik, katta yshula, o'tmish basgakorlar -musonniflik, mullxxinlik, nagmanavozlik, nagma oaozlik, nagmapardozlik, nag`masozlik kabi uslublar, shuningdek , o'zbek xa^^ musiqa merosining eng nodir durdonasi hisoblangan maqomlar bo'yicha nazariy bilim va amalny tavsiyalar berishdan, umuman bo'lg'usi muallimlari va san'atkorlarda . zstetkk his tuygu va estetik madaniyat. ko'nikmalarini to'la-to'kis sheklantirish, talabalarga xalq qo'shiqlarini jamoa bo'lib kuylay olish va maqoi guruhlarini tashkil qila olish texnologiyasi bo'yicha mukammal bilim berish hamda jamoaga rahbarlik qila olish xususiyatlar kabi ko'plab ko'nikma va malakalardan iboratdir.

Bu qo'llanmada - An'anaviy qo'shiqchilikning tarixiy ildizlari, o'tmish xonanda, bastakorlar ijodi, qo'shiqchilikning turlari, hamda kuylash jarayonida zarur bo'ladigan an'anaviy qushiqchilik namunalaridan iboratdir.

Mazkur qullanma san'at fakulteti talabalari, musiqa litsey va kollejlari, maktab o'qituvchilari hamda havaskorlik to'garaklari ijro repetuarlari uchun mo'ljallangan.

An`anaviy qo`shiqchilik tarixidan

Qo`shiqchilik tarixi uzoq o`tmishga egadir. O`rta Osiyo xalqlarining musiqa madaniyati tarixiga doir qadimiy yozma mambalar, arxeologik topilmalar shundan dalolat beradiki musiqa ijrochiligi nihoyatda mukammal rivojlangan. O`rta Osiyo xalqlarining sunggi ming yillik musiqa madaniyati tarixiga oid yozma manbalar bizgacha etib kelxanligi musiqiy merosni avaylab asrab avloddan-avlodga, ustozdan-shogirdga meros qilib qoldirilishining yorqin namunasidir. Uzoq o`tmishdan bizgacha etib kelgan musiqiy merosni urganish uni mukammal fan darajasiga olib chiqishda Abu Nasr Muxammad al-Farobiyning xizmatlari beqiyosdir. Al-Farobiy qadimgi musiqa namunalarini ijrosi va taxliliga juda katta ahamiyat berib utgai. Izlanishlar samarasi sifatida musiqa nazariyasi fanini yaratdi. "Kitabul al-kabr"(Musiqaga doir katta kitob), "Kilamu fil-musiqiy" (Musika uslublari haqida kitob), "Kitabul-musiqiy" (Musika kitsrbi) kabi risolalar bevosita musiqa ijrochiligi tahliliga bag`ishlangandir.

Bu borada Al-Farobiy an`anasini davom ettirgan olimlardan Abu Ali ibn Sino edi. Uning "Kitabush-shifa-" (SHifo kitob), "Doiishnoma" (Bilim kitobi), "Risolatun fi ilmil musiqiy" (Musika ilmi haqida risola) asarlari bevosita musiqa ilmi, ijrochilik uslublari, mavjud kuy va ashulalar tahlili haqidadir.

IX-X asr musiqa madaniyati tarixida O`rta Osiyodan chiqqan buyuk olim Abu Abdulloh Muhammad ibn YUsof al-Kotib al-Xorazmiyning "Mafatixul-ulum" (Ilmlar kaliti) etsiklopediyasining musiqa nazariyasiga bag`ishlangan qismida kuylar qatori xalq qushiqchilik ijodi namunalari tahliliga katta axamiyat berib o`ttan.

Keyinroq yashab ijod etgan olimlar — Safauddin Abdulmo`min, Mahmud bin Ma`sud ash-SHeroziy (XSH-X1L0 Xuja Abdulqodir Marog`iy (XIV, "Jamiul — alxon" "Maqasidul-alxon" risolalar muallifi), Al Xusayniy, Abduraxmon Jomiy (XV) va kuplab musiqa ilmi olimlari risolalarida yanada rivojlantirildi.

Musiqa ilmining nazariyasi yaratilishida xalq qushiqchilik o`rni beqiyosdir. O`rta Osiyo o`tmish musikaixunos olimlari kuylar bilan birga ashulachilik muammolar ustida tahliliy muxokamarlar olib borganlar. Risolalar yaratilgan.

O`tmishda xalqning ruhiy kechinmalari; shodlik, xursandchilik, qaygu - xasrat, iztiroblar - xalq ijodining namunasi bulmish - qo`shiqlarni dunyoga keltirdi, takomillashtirdi. Qo`shiqchilikdagi bu turli ijro yo`nalishi namunalari —

- maishiy ashulalar
- dostonlar
- lirik va ishqiy harakterdagi ashulalar
- marosim qo`shiqlari
- mehnat qo`shiqlari
- laparlar, yallalar
- bolalar qo`shiqlari

deb nomlanib - an`anaviy qo`shiq ijrochiligi yuzaga keldi.

Xalqniyag ko`p ming yillik maishiy turmush tarzi ko`plab mazmundagi

qo'shiqlar durdonasini yuzaga keltirdi. "YAllama yorim" "Begijon ukam, yor-er", "Mallaxon", "Xoy mening yorimsan", "Bodom qovoq", xalq dostonlari ijrochiligi namunalari "Go'r o'g'li", "Alpomish", "SHayboniyxon", "Bahrom va Dilorom", "SHoxsanam va G'arib" kabi epik ashulalar, to'y va marosim qo'shiqlari, mehnat qo'shiqlari, laparlar, yallalar va bolalar qo'shiqlari asrlar davomida sayqal topib xalhimizning "Oltin merosi"ga aylandi, SHuni ta'kidlab o'tishimiz kerakki, musiqa asosi bo'lgan she'riy matn asarning mazmunini tashkil qiladi. SHE'riyatga e'tibor beradigan bo'lsak, she'r va musiqa azaldan bir-biriga yaqin, yo'ldosh, egizak san'at turlari hisoblanadi. Ikki jihatning birlashuvi bo'lgan qo'shiqqa ta'rif beradigan bo'lsak, mustaqil to'rtliklardan tashkil topgan, tutal fikrni ba'diyy ifodalovchi, el orasida keng tarqalgan va kuylangan xalq she'ri namunalariga qo'shiq deyiladi. Qo'shiq termini keng ma'noda bo'lib, xalq she'riyati, lirik qo'shiqlar, xalq lirikasi, ashula degan umumiy nomlar ostida yuritilib kelinadi. SHu bilan birga ularning konkret namunalarining nomlari ham bor. Masalan "YOr-yor", "Ulan", "Lapar", "Lirik terma", "Alla", "Bayt-g'azal", "Kelin salom", "Hush kelibsiz", "Yig'i-yo'qlov" kabilar.

Xalq qo'shiqlari uchun musiqiylik, ravonlik, kuylashga (ko'pchilik yoki yakka) moslik xosdir.

Ma'lumki uzoq o'tmishda sinkretik san'atning namunasi bo'lgan qo'shiqlar uni yaratuvchilar va ijro etuvchilarning mehnat faoliyati ovchilik, chorvachilik, dehqonchilik, xunarmandchilik ishlari, xalq amaliy san'ati - kulolchilik, o'ymakorlik va boshqa san'atlar bilan bevosita aloqada bo'lib ayni chog'da mehnatkash ommaning qadimiy urf odatlari, xilma-xil marosimlari va e'tiqodlari nazdida yashab keldi.

Xalq ruxini chuqur va yorqin ifodalagan qo'shiqlarning ijtimoiy mohiyati haqida tarixchi P.Lefarg shunday deydi; "Xalq qo'shiqlari ... Xalq ko'nglidagi qayg'u xasrat va shodliklarning yo'ldoshi, uning bilim qomusi, uning doimiy va falsafa kitobidir; qo'shiq bir xazinadirki.., Xalqning ko'ngli o'z imonini, o'zining oshsh. tarixini, o'z millati tarixini bu haziniga topshirib qo'yadi".

Qo'shiqlar faqat tuyda va bayramlarda emas, balki insonning tabiat va jamiyatning yovuz kuchlariga qarshi kurashda unga hamrohdir. Ularda xalq qudratining bitmas-tuganmasligi kuylanadi, dovyurak, o'lim bilmas, yovqur, bahodir, jangovar kurashchi, vafodor oshiq, mehnatsevar, tajribali inson obrazi tasvirlanadi. Qo'shik, termini birinchi marta XI asrda yozilgan, ilmiy adabiyotlar bizgacha etib kelgan eng qadimiy hisoblangan Mahmud Qoshgariyning "Devoni lug'atit turk" asarida "qoshug'" shaklida berilgan bo'lib, bu so'zning izohi she'r, qasida deb ko'rsatilgan.

SHuningdek "qo'shiq" so'zini YUsuf Xos Xojibning "Qutadg'u bilig" asarida, XII asrda yozilgan Mahmud Qoshg'ariyning "Muqaddimatul - adab" lug'atida ham shunday ma'nolarni uchratamiz. Xususan Alisher Navoiyning "Mezonul - avzon" va Zahiriddin Boburning "Risolai aruz" asarlarida so'zi surud, ayolg'u, lahn, turki tarona, ashula, chilga (chinga) nomi bilap ham tarqalgan. Ular qo'shiqning turli janrlarini atash uchun qo'llanilganligi bayon qilinadi.

O'zbek xalq qo'shiqlari shu darajada ko'p va xilma-xilki, uning barcha namunalari hali tula ravishda o'rganilishi kerak. An'anaviy qo'shiqchilikda

qushiq-larni

- Mavsum-marosim;
- Urf-odat qo'shiqlari;
- Mehnat Bushnqlari;
- Lirik qo'shiqlarni;

4 guruhga bo'lib, har bir guruh tahlili davomida ularning ichki turlarini ko'rib o'tilishi joizdir.

Mexnat qo'shiqlari

Insoniyat yaralgandan beri o'z oilasi ehtiyoji uchun, biror yumush bilan - hunarmandchilik, dehqonchilik, kasanachilik, chorvachilik kabi kasblar bilan shugullanib keladi.

Mehnat qo'shiqlarining yaratilishi ham mexnat jarayoni bilan bog'likdir.

Dehqonlar, xunarmandlar ishlab turib qo'shiq aytganlar. Qo'shiq kishilar mehnatini engillatgan, ayrim so'zlari, undov, chaqiriq, nidolari kuttchilikni barobar harakat qilishini uqtirishgan. SHu sababdan qo'shikdagi so'zlar, vazn, qofiya, ixcham, aniq bo'lgan. Ayrim so'zlar vaqti-vaqti bilan takrorlanib, xayqiriq, chaqiriq, shikoyat yoki mamnunlikni bildiruvchi nidolar alohida aytilib turilgan. Qo'shiqlarda mehnatni engillyshtirishga qaratilgan ko'tarinki ruh, xalq ijodiga hos optimizm, xushchaqchaq kayfiyat doimo ustunlik qilib kelgan.

Mehnat qo'shiqlari mazmunan dehqonchilik, bog va bog'dorchilik, chorvachilik, ovchilik, hunarmandchilik va boshqa kasblarga xos xususiyatlarni aks etgiradi.

Dehqonchilik bilan bogliq **qo'shiqlarga qo'shchi, o'rim, xirmon yanchish**, yorg'ichoq qo'shiklari kiradi.

Qo'shchi qo'shig'i.

Qo'shchi qo'shiqlari yolg'iz qo'shchining o'zi tomonidan baland ovoz bilan, ba'zan xirgoyi qilib ijro etiladi.

Ularning dehkonnig hayoti, ish hayvoniga munosabati tasvirlangan.

SHoxlarim quloch-quloch,
Yo'q madorim qornim och,
Tepamda qo'ngan qaldirg'och,
Men qaytib qo'shga yarayman.

O'rim qo'shig'i:

O'roq va o'roqchilar guruhi tomonidan o'rim paytida aytiladigan o'rim qo'shiqlarida dehqonning umidi ro'yobga chiqayotgani, ko'tarinki ruh bilan ishga kirishayotgani bayon etiladi. Dehqonning goragida kuch-g'ayrat jo'sh uradi.

O'rog'im olmos,
Urishdan qolmas,
Sira ham tolmas,

O'rmasam bo'lmas.

Xo'p xayda qo'shiklari.

Xirmon yanchnsh vaqtida dehqonlar tomonidan aytiladigan qo'shiqlar xo'p hayda yoki maydagul deb yuritiladi.

Ayri-ayri tuyoqqa, mayda-yo, mayda,
Ayri na hol yarashar, mayda-yo, mayda,
Jilviragan quloqqa mayda-yo, mayda
Tilla sirg'a yarashar, mayda-yo, mayda.

YOrg'ichoq qo'shiqlari.

YOrg'ichoq deb atalgan ko'l tegirmonini kuni bo'yi aylantirish mashaqqatli mehnat. Og'ir toshning to'ldirab, bir joyda aylanib turishi ohangida to'qilgan qo'shiqlar ham vazmin, ham cho'zib aytiladigan bo'ladi.

YOrg'ichoq torta-torta toldi qo'lim,
Ikki tosh orasida qoldi qo'lim.

CHorvachilik bilan bog'liq qo'shiqlar ichida sog'im qo'shiqlar keng tarqalgan.

Sog'im qushig'i.

Uy hayvonlarini sog'ishda erkalash ohangida aytiladigan qo'shiqlarni sog'im qo'shiqlari deb atashgan.

Saralab eding o'timni, xo'sh~xo'sh,
Iyib bergin sutingni, xo'sh-xo'sh.
Olmazor buloq o'ting bor, xo'sh-xo'sh,
Tura qolgin, jonivor, xo'sh-xo'sh,
Iya qolgin, jonivor, xo'sh-xo'sh.

Xunarmandchilik qo'shiqlari.

O'zbek qo'shqlari orasida xunarmandchilik qo'shiqlari anchagina salmoqli o'rin egallaydi.

Bo'z to'qiymiz qarog'ini o'xshatib,
Moki otaman dastaginamni qaqshatib,
Boeordagi shoyilardan yaxshi etib,
Nafisdan o'xshagan buzim yaxshidir.

Mavsum-marosim va urf-odat qo'shiqlari.

Insonning yashash va hayot kechirish tarzi, yilning to'rt fasli mehnat oylari, bayramlar, urf-odatlar, marosimlar, mavsumiy ish harakatlar bilan bog'liq ravishda juda ko'p qushiqalar yaratilgan.

Marosimlar, odatlar turli-tuman bo'lganidek, ularga bag'ishlangan qo'shiqlar ham xilma-xildir: boychechakning ochilishi, navro'zning kelishi, bahor yomg'iri, laylak kelishi, xirmon quvongchi voqea hodisalarga qo'shiqlar to'qilgan.

Qo'shiqlar xalqning oila bayramlarini, marosimlarini bezab kelgan. Mavsum va marosim bayramlarida kishilar o'yin kulgi qilgan, dam olishgan, yangi mehnat faoliyatiga ilhomlanganlar.

Alla.

O'tmish alla qo'shiqlarida zahmatkash, mushtipar, ezilgan mazlum sharq onasi obrazi gavdalanadi.

Allalarda onalarga xos bulgan bag'ri kenglik, quyoshday mehribonlik, mayin dil qaridan sizib chiqqan kuylarda taraladi.

Senga qo'ydim yaxshi ot, alla,
Yaxshi niyatdir murod, alla,
Yurtu elga suyansang, alla,
Senga bo'lg'usi qanot, alla.

Ular boshdan-oyoq mayin, erkalatuvchi va uxlatuvchi, ko'pincha bir xil kuyda ijro etiladi va oxirgi "alla-yo" so'zi cho'zib takrorlanadi.

Ramazon qushiqalari.

Turli urf-odatlar, marosim va irimlar bilan bog'liq bir qancha qo'shiqlar yaratilganki, bunga "YO ramazon", "Barot keldi", "Safar qochdi" kabilarni ko'rsatish mumkin.

Sirtidan qaraganda "YO ramazon" diniy mazmundagi qo'shiqlarga o'xshasada, xonadon axdiga yaxshi niyatlar qilinadi.

Sus xotin.

Qurg'oqchilik munosabati bilan yomg'ir chaqirish marosimida aytiladigan "Sus xotin" "Talabi boron" (YOmg'ir talab) qo'shiqlari turli irimlar qadimdan qolgan animistik tushunchalar bilan bog'langan.

Qo'shiqda murojaat, xitob oxanglari xalqimizning suv xaqidagi qadimiy orzu-armonlari o'ziga xos yusnnda gavdalangan.

To'y qo'shiqlari.

To'y marosimlari - uylanish to'yi, xatna to'yi, yosh to'yi, beshik to'yi singari

xilma-xil bo'lganidek, uning qo'shyqlari ham xilma-xildir.

YOr-yorlar qiz uzatar kechasida aytiladigan qo'shiqlardan biridir.

Tokchadagi qaychini,
Zang bosibdi, yor-yor,
Kelin oyim onasini,
G'am bosibdi, yor-yor...

Lapar

Nikoh to'ylarida qizning uyida kechqurun o'tkaziladigan "Qiz oqshomi", "Qiz majlisi", "Qiz oshi", "Lapar kechasi" deb ataladigan bazmlarda lapar aytiladi.

Qizlar bilan yigitlar tarafma-taraf turib, oshiqona gazal baytlar aytishganda, xuddi so'z bilan tortishmachoq o'ynagandaybo'ladi. Bu bazmda yigit va qizlar orasidan yigit va qiz oldinga chiqib lapar aytishadi.

Lapar bilan qiz va yigitlar bir-birlariga muhabbat izhor etib, tanishgan va ahdi-paymon qilishgan.

O'lan

Nikoh to'ylari, ba`zan bayram kunlari, ayrim yiginlarda, cholgusiz ijro qilinadigan o'lanlar ko'proq chorvadorlar, dehqonlar orasida tarqalgan. O'lanlarda cho'pon yigit bilan cho'pon qiz sevgi dardlaridan baxs etib so'zamollikda chechanlikda, odamiylikda bir-birlarini sinaganday bo'ladi, musobaqadan tomonlar bir-birlariga sovgalar beradi.

Lirik qo'shiqlar.

Xalqning eng yaxshi orzularini ifodalagan, yuksak insoniy fazilatlarni boy va cho'qur ruhiy kechinmalarda aks ettirgan, yakka holda va jamoaviy bo'lib, ma'lum kuy bilan ijro qilinadigan qushiq'larga lirik qo'shiqlar deyiladi.

Ishq-muhabbat mavzuidagi lirik qo'shiqlar mazmundorligi, musiqiyliigi, dilga yaqinligi bilan alohida ajralib turadi. Ularda xaqiqiy sevgini ulutlash, qadriga etish, ma'naviy va ahloqiy soflik vafo va sadoqatning qimmati tabiiy va samimiyat bilan tasvirlanadi.

Xalqning lirik qo'shiqlarga xos xususiyati shuki, ularda xalqqa xos kamtarinlik, poklik, ko'ngillarning beguborligi, samimiyliigi ravshan aks etadi.

Qizning ko'z o'ngida beqasam to'nlar kiyib beparvo yuruvchi yigit gavdalanadi. Qiz ishq o'tida kuyadi, yonadi, ba`zan uning berahmliigidan noliydi:

Beqasam to'nlar kiyib,
Buncha meni kuydurasan.
Har zamonda bir qarab,
O'lmay turib o'ldirasan.

Bunday qo'shiqlar o'zining dilraboligi, yoqimli ohangi, to'q qofiyalari,

obrazlilik, tasviriy usul va vositalarning xilma-xilligi bilan inson ruhiy dunyosini aks ettiradi. Fikrni savol-javob yo'li bilan timsoliy shaklda ifodalangan "Gul o'yin" deb nomlangan qo'shiqda sevrishgan ikki yurakning bir-biriga arzi xol aytishi tabiat go'zalligi tasviri orqali beriladi.

Sen bog`da anor bo'lsang,
Qizarib pishib tursang.
Men yurgan bog`bon bo'lib,
Bittalab uzib olsam,
YOr anda na qilgaysan.

Qo'shiqda oshiq-mashiqlarning bir-biriga "erkalab, suvib qilgan yoqimli xazili, nozik so'z o'yinlari, xushchaqchaq xissiyotlari kishini o'ziga maftun etadi.

Muhabbat qo'shiqlarida itimoiy tengsizlik, ko'shgachi sevgili yorga etisha olmaslik ohangida ifodalanadi.

Xalq qo'shiqlarida ko'pincha naqoratlar ishlatiladi.

Naqorat - bir-biriga yaqin qo'shiqlarni uyushtiradigan musiqiy komponent vazifasini o'taydi, to'rtliklarni birlashtiradi, bir necha bandli yaxlit asar xoliga keltiradi.

Naqoratlar rang-barangdir:

An'anaviy xalq. qo'shiqlari davr bilan xamnafas bo'lib rivojlanadi, mehnatkash omma qalbining oynasi, hayot qomusi sifatida avlodlarni g'oyaviy-estetik, ahloqiy-ma'naviy jihatdan tarbiyalashda qimmatli manba bo'lib keldi.

Qo'shiqchilikda tabiat va jamiyat bilan bog'liq bo'lgan ibtidoiy tushunchalar bilan bir qatorda, odamiylik, mehnatsevarlik, mardlik va qahramonliklar ma'qullanib, qo'rqqqlik va tajribasizlik kabi salbiy xislatlar qoralanadi.

An'anaviy qo'shiqchilikda ijro yo'llari

O'zbek xalqi an'anaviy qo'shiqchiligida ijrochilik uslubi, ijrochilik maktabini yaratdi. Bu avloddan avlodga "Ustoz shogird"an`analari orqali o'tib kelmoqda. Bu uslub akademik ijro uslubiga yaqin bo'lib, xonanda qo'shiqni "Ishkami" uslubida kuylaydi. YA`ni kuylash uchun zarur bo'ladigan to'liv; nafas qorin bo'shlig'iga olinib ashula ijrosiga qarab taqsimlab ijro etiladi.

An'anaviy ijro uslubink;gg akademik ijrodan birgina farqi shundaki, xofiz har bkr bo'gin va so'zlarga "nolalar" yordamida qo'shiqni ijro etib b-erishi kerak. Akademik ijroda esa bu bezak nolalar cheklangan . ;olda ijro etiladi.

An'anaviy ijroda "Binnigi" va "Gulligi" uslubi ayniqsa zarurdir.

"Binnigi" - ijrosida taloffuz dimoq yo'li orqali ijro etiladi va qo'shiqning dardli, mungli, yoqimli ijro bo'lishiga erishiladi.

"Gulligi" - uslubi esa ososan tomoq ishlatish orqali bezaklar berib aytiladi. Utmtssh xofizlarimiz J.Sultonov, M.Uzoqov, Rasulqori Mamadaliev kabilar asosan tomoqni ko'p ishlatib ijro qilishgan. Bunda so'zlar dardchil, oxang oishq holda eshitiladi. Lekin bu uslubning murakkabligi shundaki, ovoz ijro vaqtida tezda

charchab, o'z rangini, jarangini yo'qotib, tovush paylari zo'riqib ovoz xastalajib qoladi. YUqori avj pallalarda tomoqda jismoniy zo'riqish paydo bo'ladi. Bu esa xonanda ichki fiziologik o'zgarishlarga olib keladi. Qon bosimni oshib ketishi, tovush pardalarining shikastlanishi, miya qon bosimining ko'tarilishi, ovoz paylarida, muskullarda "mayib bo'lish" (grija)paydo bo'lishiga olib keladi. Bo'lar esa o'z navbatida xonandaning ijrochilik faoliyatining qisqarishiga olib kelishi mumkin.

Biz uchun mashgulot jarayonida eng maqbul uslub, ovozni zo'riqmasdan "Binnigi" uslubida kuylatish yaxshi samara beradi. Sababi ovoz membranadan chiqib yuqori tag'nakka tegib, yuqori jag orqali burunga beriladi va ovozda quvvat ortib sifatli ijroga erishiladi. Tomoq ham zararlanmaydi.

An'anaviy ijro uslubida joylatishga o'rgatish qizlarga qaraganda yigitlarda tezda ko'zlangan maqsadga erishishimiz mumkin. Sababi yigitlarda an'anaviy ijroga ham, akademik ijro yo'liga o'tib kuylash uchun imkoniyat kengdir.

Farqi shuki an'anaviy ijro uslubida yigitlar nafasni ishlatish talaffuz va kerakli "nolalar"ga qaratadilar.

Qizlarimizda esa katta muammo saqlanib kelmokda. Qizlar "Vokal" darslarida ochiq ovozda "yopiq", "xirgoyi" ovozga o'tkazib olishlari kerak.

"Akademik ijro"da kuylash uchun esa 5-10 yil muddat kerak bo'ladi. Akademik ijro o'slubida shakllangan qizlar ovozida an'anaviy ijroga o'tib kuylash biroz qiyinchilik tugdiradi. SHuning uchun biz mashgulot jarayonida qizlarimizni ham an'anaviy ijroda ham akademik ijroda kuylash malakalarini bir vaqtda egallab borish malakalariga e'tabor beramiz, ya'ni xonanda ikki yo'nalishda kuylash uslubini egallab boradi.

An'anaviy qushiqchilik darsi va mashg'ulotddari vaqtida ustoz san'atkorlar S.Qobilova, B.Davidova, K.Ismoilova, SH.Rahimova, S.Rahimova kabi o'nlab o'tmishda o'tgan ovoz sohibalari ijro namunalaridan foydalanib, ular ijro yo'llarini audio magnitofon yozuvlari orqali tinglatib, yozuvga mos qilib kuylashlariga harakat qilishlarini ta'kidlaymiz,

Ijro malakalarini yaxshi egallagan talabalar ishtirokida "Hisobot kontsert"lari, O'zbekiston Televideniyesi va Radiosi "Badiiy Kengashi"ga taqdim etib "Oltin Fond" uchun ovozlarni yozdirib "Oltin meros" ansambli ipggirokida Televideniya va Radio orqali chiqishlar qilib borishga harakat qilishadi.

An'anaviy qo'shiqchilik fani va yakka darslar uchun kiritilgan asarlar ro'yhati.

I Xalq qo'shiqlari

1. "CHaman ichra" Xalq xalq qushig'i II tom 196 bet
2. "Olmacha anor"
3. "Tanovar" I tom 144 bet
4. "YAli-yali" Navoiy g'azali I tom 209 bet
5. "Oydek to'libdir" Xislat g'azali I tom 251 bet
6. "YAllo-yallo" Xalq she'ri I tom 259 bet
7. "YOshligimda" Xalq qo'shigi I tom 264 bet
8. "YAllama yorim" I tom 266 bet

- 9."Qachon bo'lgay" IV tom 45 bet
- 10."Mustahzod" G7tom 52 bet
- 11."Norim-norim" IV tom 57 bet
- 12."Dogman" II IV tom 79 bet
- 13."Davron suraylik" IV tom 145 bet
- 14."Junun vodiysiga" Navoiy gazali IV tom 154 bet
- 15."YAlla jonim" G7tom 161 bet
- 16."Soqiyo P" IV tom 170 bet
- 17."Qizgina" IV tom 189 bet
- 18."Qarinavo" IV tom 193 bet
19. "Qoraqosh" IV tom 203 bet
20. "Bilaguzuk" IV tom 208 bet .
- 21."E voy nozigim" IV tom 247 bet.
22. "Ililla yor" IV tom 249 bet.
- 23."YOronlar" IV tom 282 bet.
- 24."YOlvorma jonim" IV tom 294 bet.

Bastakorlar asarlari.

- 1."Ko'rmadim" D.Zokirov musiqasi A.Navoiy g`azali
- 2."Mubtalo bo'ldim senga" K.Jabborov musiqasi A.Navoiy g`azali
- 3."Ey sabo"
- 4."Nazzora qil" K.Jabborov musiqasi Fuzuliy II tom 444 bet
- 5.Etmasmidim K.Jabborov musiqasi
- 6.Tokay K.Jabborov musiqasi, Uvaysiy g`azali
- 7.Bu ko'ngildur K.Jabborov musiqasi Lutfiy g`azali
- 8.Diyorimsan K.Jabborov musiqasi Xabibiy g`azali II tom 440 bet
- 9.Aylanay K.Jabborov musiqasi Xabibiy g`azali II tom 447 bet
- 10.Koshki YU.Rajabiy A.Navoiy I tom 483 bet
- 11.Ne navo YU.Rajabiy A.Navoiy II tom 463 bet
- 12.Muhabbat dashtida YU.Rajabiy A.Navoiy I tom 410 bet
- 13.Ishq YU.Rajabiy A.Navoiy I tom 414 bet
- 14.Qiz qo'shig'i YU.Rajabiy X.Olimjon I tom 463 bet
- 15.Jonimdadur YU.Rajabiy A.Navoiy I tom 467 bet
- 16.YOr mehri YU.Rajabiy A.Navoiy I tom 481 bet
- 17.O'lmasun J.Sultonov A.Navoiy I tom 417 bet
- 18.YAxshiroq J.Sultonov A.Navoiy I tom 446 bet
- 19.Assalom K.Jabborov musiqasi Furqat III tom 526 bet
- 20.Sayri gulzor J.Sultonov musiqasi Xabibiy
- 21.Ne ajab O.Nuriddinov musiqasi A.Navoiy I tom 519 bet
- 22.Bir ishva bilan M.Murtazoev musiqasi Xamza I tom 452 bet
- 23.Fargona tong otguncha M.Murtazoev musiqasi Xaziniy gazali
- 24.So'lim I.Ikromov Soatiy g`azali

25. Ey chehrasi tobonim S.Kalonov Muqimiy II tom 493 bet
26. Topmadim S.Kalonov A.Navoiy Ptom 496 bet
27. Ey sarviravon S.Kalonov Nodira
28. Aylagach To'xtasinov musiqasi A.Navoiy g'azali IV tom 451 bet
29. Unutma K.Otaniyozov IV tom 457 bet
30. Gulzorim X.Abdurasulov musiqasi A.Navoiy g'azali I tom 64 bet

Mumtoz ashulalar

1. Nasrullo A.Navoiy gazali I tom 3- bet.
2. Bayot I Fuzuliy g'azali I tom 31 bet
3. Bayot II Muqimiy g'azalya I tom 38 bet
4. Giryay I Zavqiy gazali I tom 49 bet
5. Farg'onacha shahnoz Muqimiy gazali I tom 75 bet
6. Ko'chabog'i II A.Navoiy II tom 83 bet
7. Qalandar I Muqimiy g'azali I tom 98 bet
8. Qalandar II Muqimiy g'azali I tom 101 bet
9. Oromijon Zavqiy g'azali I tom 122 bet
10. Galdar I Xalq she'ri I tom 152 bet
11. Abdurahmonbegi Muqimiy gazali II tom 142 bet
12. Dugoh Xusayn III O'lturgusi I tom 113 bet
13. Nasri Uzzol Navoiy gazali II tom 3 bet
14. Ushshoq A.Navoiy gazali II tom 37 bet
15. Quqon ushshog'i A.Navoiy g'azali II tom 52 bet
16. Munojot A.Navoiy g'azali II tom 60 bet
17. Fig'on Furqat g'azali II tom 66 bet
18. Feruz I Ogaxiy g'azali II tom 91 bet
19. Feruz II Ogaxiy g'azali III tom 277. bet
20. Dutoh Xusayn II (Ishqida) III tom 66 bet
21. Dugoh Xusayn II (Ishqida) III tom 71 bet
22. Taronai Dutoh Xusayn (Bosh ustina) III tom 66 bet
23. Dutoh Xusayn IV (Ey nigirim) III tom 87 bet
24. CHorgoh I A.Navoiy g'azali III tom 98 bet
25. CHorgoh II Furqat g'azali III tom 105 bet
26. CHorgoh V (Oh kim rahm aylamas) III tom 122 bet
27. Savti kalon qashqarchasi A.O'tar g'azali
28. Savti kalon soqinomasi Bobur gazali III tom 178 bet
29. Eshvoy Xabibiy g'azali
30. SHitob aylab A.Navoiy g'azali IV tom 23 bet
31. Sarohbori dugoh P-SH taronasi Xuvaydo g'azali Dugoh maqomidan.

BIRINCHI QISM.

**O'ZBEK XALQ
QO'SHIQLARI**

CHAMAN ICHRA

O'zbek xalq qo'shig'i
T.To'la she'ri

Allegro moderato

The musical score is written for piano and voice. It begins with a piano introduction in 2/4 time, marked 'Allegro moderato'. The piano part features a rhythmic melody in the right hand and a supporting bass line in the left hand. The vocal part enters in the third system with the lyrics 'СОТ-ЛА-БУН ТО - ЛИН ТО - ЛИН (О.)'. The piano accompaniment continues with a steady rhythmic pattern. The vocal part continues in the fifth system with the lyrics 'ЧА-МАН ИЗ - РА'. The score concludes with a final piano chord.

СОТ-ЛА-БУН ТО - ЛИН ТО - ЛИН (О.),

ЧА-МАН ИЗ - РА,

p

і-рих сен-га ха-і-мим(а...)

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in G major, 4/4 time, with lyrics 'і-рих сен-га ха-і-мим(а...)'. The middle staff is the right-hand piano accompaniment, featuring a steady eighth-note pattern. The bottom staff is the left-hand piano accompaniment, featuring a simple eighth-note bass line.

та-ман уз - - ра,

The second system continues the musical piece. The vocal line has the lyrics 'та-ман уз - - ра,'. The piano accompaniment continues with the same rhythmic patterns as the first system.

mf cresc.

Ре-за ха-тузі - ми о - шиб

p cresc.

The third system introduces a new section. The vocal line starts with a *mf cresc.* marking and has the lyrics 'Ре-за ха-тузі - ми о - шиб'. The piano accompaniment has a *p cresc.* marking. The piano part features more complex chordal textures.

та-ман уз - - ра боє уз - ра

The fourth system concludes the piece. The vocal line has the lyrics 'та-ман уз - - ра боє уз - ра'. The piano accompaniment continues with the established patterns, ending with a final chord.

ff

бул-гай кул-га жа-мо - - - лии(о...),

f

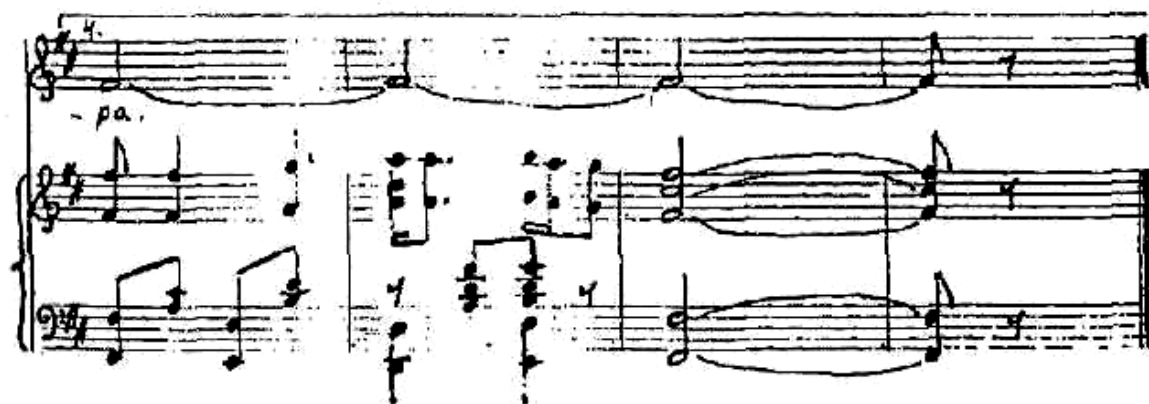
ра-дан - - - - - ра.

ff

f

ра.

Sochlarim tolim-tolim, chaman ichra,
YOrim, sendy xyayolim, chaman ichra.
Kecha xatingni olib, chaman ichra, bog` ichra
Gulday kuldi jamolim , chaman ichra.

Dilim, xayolpm senda, chaman ichra
Sen yaratgan chamanda, chaman ichra,
Iqbolimiz ochilgan, chaman ichra, bog` ichra,
SHunday go`zal zamonda, chaman ichra.

Sochlarim tolim-tolim, chaman ichra,
Maydalab urolmayman, chaman ichra,
YOrim yangi erlarda, chaman ichra, bog` ichra,
Men ham undan qolmayman, chaman ichra.

Men ham ketdim chul bilan, chamai ichra,
O`zing ketgan yo`l bilan, chaman ichra,
Meni unda kutib ol, chaman ichra, bog` ichra.
O`zing ekan gul bilan, chaman ichra.

DAVRON SURAYLIK
O'zbek halq qo'shig'i"

H.Raximov for-no bilan
kuylashga moslashgan

Allegro

The musical score is written for piano and voice. It begins with a piano introduction in 2/4 time, marked 'Allegro'. The piano part features a rhythmic melody in the right hand and a more complex, arpeggiated accompaniment in the left hand. The vocal line enters in the third system with the lyrics 'Boz-o-ro - - - laq bo-ra-man saq-ro o-ro-'. The piano accompaniment continues with a steady rhythmic pattern. The vocal line continues in the fifth system with the lyrics '-laq bo-ra-man Bu Ba-tan'. The piano accompaniment provides a harmonic support for the vocal melody.

Boz - o - ro - - - laq bo - ra - man saq - ro o - ro -

- laq bo - ra - man Bu Ba - tan

1 Bog` arolab boraman,
Sahro arolab boraman.
Bu Vatan qo`ynidaman,
Gullar saralab boraman.

Naqorat:

Ana o`ynaylik
YAna kuylaylik
Iqbolimiz yorqin ekan
Davron suraylik.

2 Boglaring kashvat uzum
Naqsh olma bo`ldi gul yuzing,
Do`stlarga dasturxon eeai,
Nomardga yo`q shirin so`zim.

Naqorat.

3 Marg`ilon koning ipak,
YAshnaydi bo`stoning ipak
Atlasing mashhur ekan
Bo`ldi g`azalxoning ilak.

Naqorat.

Handwritten musical score for three songs in Uzbek. The score is written on three systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are in Uzbek and Cyrillic script. The first system corresponds to song 1, the second to song 2, and the third to song 3. The piano part features a consistent rhythmic pattern of eighth notes.

System 1 (Song 1):

Vocal line: *Бог-и-ро-лаб-бо-ра-ман, Са-хро-ро-лаб-бо-ра-ман. Бу Ва-тан қо-й-ни-да-ман, Гул-ла-р са-ра-лаб-бо-ра-ман.*

System 2 (Song 2):

Vocal line: *Ана о-й-на-й-лик, Ана ку-й-ла-й-лик. Иқ-бо-ли-ми-з йо-р-қин-е-кан, Да-в-рон су-рай-лик.*

System 3 (Song 3):

Vocal line: *Ма-рг-и-лон ко-ни-гип-ак, Я-аш-на-й-ди бо-с-то-ни-гип-ак. Ат-ла-синг ма-ш-хур-е-кан, Бо-л-ди г-а-зал-хо-ни-гип-ак.*

ILILLA YOR

ММ. ♩ = 76-80

И-ли-ла-а, ё-рим уй-гон-син, и-ли-ла-а ёр,

и-ли-ла-а, соч-ла-ри бел-га чул-гон-син(о)

и-ли-ла-а ёр, и-ли-ла-а. Ру-ма-лим-ни

о-либ-сан, и-ли-ла-а, ёр и-ли-ла-а,

о-либ-дор-га со-либ-сан(о),

и-ли-ла-а ёр, и-ли-ла-а.

- Ililla, yorim uyg`onsin, ililla yor, ililla,
Sochlari beliga chulg`onsin, ililla yor, ililla.

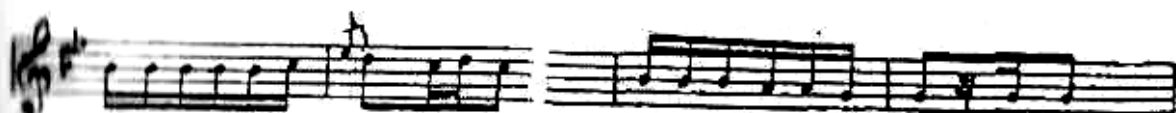
- Ro'molimni olibsan, ililla yor, ililla,
- Olib dorga solibsan, ilnlyya yor, ililla.

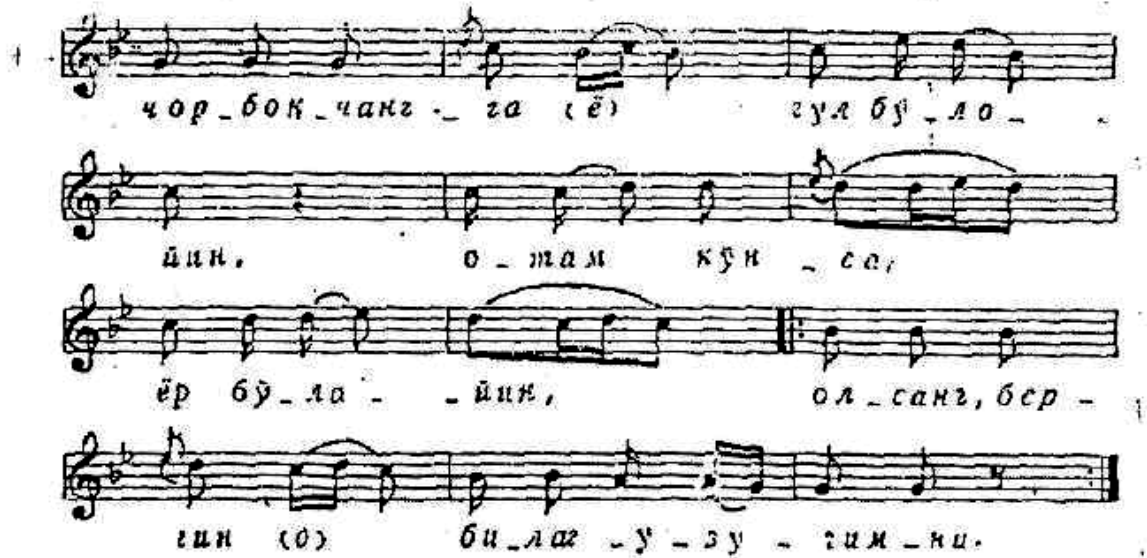
Ro'molimii ber baqqa, ililla yor, ililla,
Hazilingni qo'y. aqqa, ililla yor, ililla.

- Senga tegmay man o'lay, ililla yor, ililla,
Seni olmay man o'lay, ililla er, ililla,
- Toza qoldim chatoqqa, ililla yor, nlilla.

BILAGUZUK

М.М. ♩=126

- Suv bo'yida turgan yigit,
 Qashu ko'zin suzgan yigit,
 Bilaguzugimni olgan yigit.
 Olsang, bergin bilaguzugimni.

Saman otingga yol bo'layin,
 CHorbog'ingga gul bo'layin,
 Otam ko'nsa, yor bo'layin,
 Olsang, bergik bilaguzugimni.

Saman otinga taqa bo'layin,
 Kamzulchangga yoqa bo'layin.
 Otam qo'ysa, qul bo'layin,
 Olsang, bergin bilaguzugimni.

- Saman otinga taqa kerakmas,
 Kamzulchamga yoqa kerakmas.
 O'zim qulman, qul kerakmas,
 Olsang bergin bilaguzugimni.

QIZGINA

M.M. ♩ = 112-116

I - рим фи - ро - қинг - зиз ни - ма? Қил - ган гу -
 но - ҳи - миз ни - ма? Юз нр - зу ка - раш - ма,
 ноз би - лан, ур - зу - лай, ноз би - лан, ай - ла - ний,
 со - чин та - рай - ди қиз - ги - на. Қа - ни, қа - ни,
 Ма - на, ма - на. Ох, қа - ни? Ох, ма - на. Со - чин та -
 рай - ди қиз - ги - на, со - чин та - рай - ди қиз - ги - на.

YOrim firoqingiz nima?
 Qilgan gunohingiz nicha?
 YUz nozu karashma, noz bilan,
 O'rgilay, yuz bilan, aylanay.
 Sochin taraydi qizgina.
 Qani, qani?
 Mana, mana.
 Oх, qani?
 Oх, mana.
 Sochin taraydi qizgina,
 Sochin taraydi qizgina.

YOrim, xitobing nima,
 Bizning gunoximiz nima?
 YUz nozi karashmalaring bilan, aylanay.
 Noz bilan, o'rgilay.
 Do'ppi tikodirgina.
 Qani, qani?
 Mana, mana,
 Ox, qani?
 Ox, mana,
 O'sma ko'yodi qizgina.

YALLA JONIM

М.М. 1 = 72

Юр-дир-дир кеч-га-ли, я-ла, жо-
 ним, я-ла, у-лтир-дим сув ич-га-ли,
 я-ла, жо-ним, я-ла. Е-рим-дик кел-
 са ха-бар, я-ла, жо-ним, я-ла (ей),
 ка-но-тим йук уч-га-ли (ей),
 о-ро-ки-жо-ним, я-ла.

YUrdim daryo kechgali, yalla jonim yalla,
O'tirdim suv ichgali, yalla jonim yalla.
YOrimdan kelsa xabar, yalla jonim yalla,
Qanotim yo'q uchgani oromijonim yalla

YUring daryo boraylik yalla jonim yalla,
Kanalga suv olaylik yalla jonim yalla.
YOzavod cho'llarini yalla jonim yalla,
Suvga serob qilaylik, oromijonim yalla.

Norin daryo bo'yimiz, yalla joni yalla,
Kanal qazish to'yimiz, yalla jonim yalla.
Norin bilan Sirlarin yalla jonim yalla,
Yo'lga solish o'yimiz, oromijonim yalla.

YALLAMA YORIM

M. M. $\text{♩} = 88$

Қалдирғоч қа - ро э - кан,
 қи - но - ти а - ло э - кан, җашликда бер - ген кў - нгил
 ай - рил - мас ба - ло э - кан. Ял - ла - ма, ё - рим, ял - ло - ла,
 бе - до - ла - шай - лик, бе - до - ла - шай - лик,
 уч - та, тўрт - та бир бў - лик. ро - хат - ла - шай - лик.

Qaldirroch qaro ekan,
 Qanoti alo ekan,
 YOshlikda bergan ko'ngil
 Ayrilmas balo ekan.

N a q a r o t:
 YAllama yorim yallola,
 YAllolataylik.
 Bedodlashaylik,
 Uchta, to'rtta bir bo'lib.
 Rohatlashaylik.

Sen turganding yonimda,
 YOnim emas, jonimda,
 O'qishga birga ketish —
 Bu yilgi planimda.

Naqorat
Katta kanal shamoli
Ro'molim olib ketdi,
Uchirib olib borib,
G'o'zaga ilib ketdi,

Naqarot:
Ro'molim olay dedim,
Boshimga solay dedim,
O'qishga borar bo'lsang,
Men birga boray dedim.

Naqarot:

YAli-yali

M. M. $\text{♩} = 96$

Бир неча гуа
 бар-ги қа-бо, я-ли-я-ли, ай-ла-га-ли
 биз-ни а-до, я-ли-я-ли, туз-моқ у-чун
 сав-ти на-во, я-ли-я-ли, (ей) во-
 ей до-дей) жам' бў-линг
 моқ-ли-қо, я-ли-я-ли (ой),
 булди қи-зиқ баз-ми' саро, я-ли-и-ли,
 ко-ча о-чко
 о-ра-зи то-бо-ни-ни (ей),
 рав-и-ян э-тиб рай-и-ша-бис-

Bir necha gul bargi qabo, yali-yali,
 Aylagali bizni ado, yali-yali;
 Tuzmoq uchun sovti navo, yali-yali,
 Jam bo'ling mohliqs, yali-yali;
 Bo'ldi qizik, bazm saro, yali-yali,

Kecha ochib orazi tobonini,
 Rashak etib g'ayr shabstonni,
 Rashkga yoqib YUsufining jonini,
 Xasta Navoiyni to'kub qonini,
 Qo'llariga qo'ydi xino, yali-yali.

YAllo – yallo

М.М. 2=95

Ло_ла_лар, кўп ло_ла_лар,
 ва б.
 ло_ла_ни тер гая бо_ла_лар-гей).
 Тов_ла_наб хуб жилва_ла_нар,
 бизлар яш_нат гая да_ла_лар, хох_хо,
 хо_ним, ял_ли, хох-хо, жо_ним, ял_ли_ай,
 ял_ло, ял_ло, ял_ло, ял_ло де_мас_ма_ней,
 ил_гор бў_либ иш_ла_ма_сангиз, ё_рим де_мас_ма_ней.

Lolalar, ko'l lolalar,
 Lolani tergay bolalar.
 Toblanib xo'b jilaalanar
 Bizlar yashnatgan dalalar.

Naqarot:
 Xohxo, xonim, yalli,
 Xohho. jonim, yaliley,

YAllo, yallo, yallo,
 YAllo demasmaney,
 Ilg'or bo'lib ishlamasangiz,
 YOrim demasmaney.

Bog`da gullar ochilur,
Hidi haryon sochilur.
Paxtani ko`rgan sayin
Bahri dilim ochilur.

N a q a r o t:

Bahor keldi, yoz bo`ldi,
Ko`klam maysasi yaxshi,
Bolaning yayrashiga
Boqcha-yaslasi yaxshi.

Naqarot:

Moskvadan ochildi,
Mening baxtu-tilagim,
O`zim kolxozdamanu,
Kremlda yuragim,

Naqarot:

YOSHLIGIMDA

M. M. $\text{♩} = 96$

Ёш - ли - гим - да ко - ра - ма - тиз - ни
 кўп, еб - ми - кин - ман, кўп еб - ми - кин - ман?
 Тил - ги - ням - нинг (о) ши - рин - ли - ги (ей)
 шун - дан - ми - кин, воу, шун - дан - ми - кин?
 Ёш - ли - гим - да ўс - ма - лар - ни (ей)
 кўп қў - йиб ми - кин - ман, кўп қў - йиб ми - кин - ман?
 Қош - ги - ням - нинг (ей) ко - ра - ли - ги (ей)
 шун - дан - ми - кин, воу, шун - дан - ми - кин?

YOshligimda qora magizim
Ko'p ebmikinman, ko'p ebmikinman?
Tilginamning shirinligi
SHundanmikin, voy, shundanmikin?

YOshligimda o'smalarni
Ko'p qo'yibmikinman, ko'p quyibmikinman?
Qoshginamning qoraligi
SHundanmikin, oy, shundaymikin?

TANAVOR

M. M. $\text{♩} = 76-80$

Ко-ра со-чим (о) у-сиб

ко-ра со-чим у-сиб

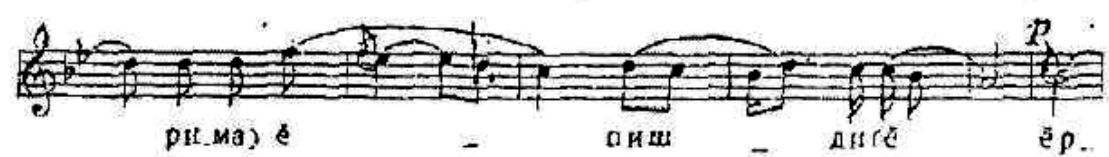
ко-шим - га туш - ди, *p*

не-сав-во-лар ме-нинг бо-шим -

га туш - ди се ёр

ё ро), *p*

не-сав - до - - лар ме-нинг бо - шим -

се - роі қай - дин се -
 рим . мо : е шис ди се
 ер е роі — *p* *mf*
 та . нам - дин 9т чк - кио бағ -
 рим ту тащ ли се ер
 е роі *f*
 са у . шит ом . но .
 ди . лан бо со на дәр
 дя . се ер е
 ро *p*
 у - на ги . ний ой лан
pp *pp*
 ски о .

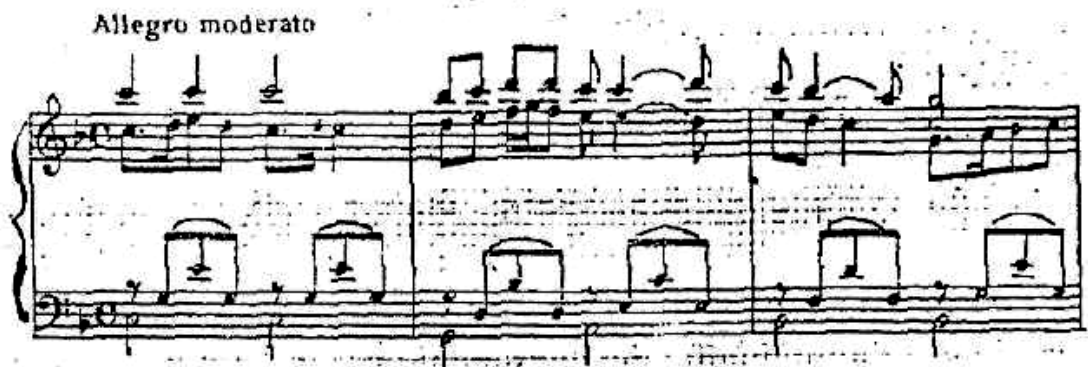
Qora sochim o'sib qoshimga tushdi,
Ne savdolar lekin boshimga tushdi, yor-yoro,
Sening qo'shig`ing menga qaydin yopishdi yor-yoro,
Tanamdin o't chiqib bag`rim tutoshdi yor-yoro,
O'zing oshna, diling begonalarda, yor-yoro.

Tomga o'sma eksam o'saman, deydi,
Erga bosh qo'ysam, ketaman, deydi, yor-yoro,
Ketma yorim, ketma, jonim berayin, yor-yoro,
Tilimning uchida novbot berayin, yor-yoro,
O'zim har joydaman, ko'nglim sendadur, yor-yoro.

OMON YOR
(O'zbek xalq qo'shig'i)

**T.Toshmetov fortepiano
uchun moslashtirilgan**

Ushbu ommaviy xalq qo'shig'i o'rta alandlikdagi ovozlar uchun mo'ljallangan bo'lib, ma'lum xonandalik malakasini egallagan talabalar uchun tavsiya etiladi. Bu qo'shiq xonandaning nafasini mustahkamlydi va ovoz jarangdorligini oshiradi. Jumla boshida beriladigan urg'u xonandaning ovoz "xujumi"ning shakllanishiga ko'maklashada. Qo'shiqni kuylaganda uning milliy bezaklarini saqlab qolishga alohida e'tibor berish lozim.

Накорат:

Жон у-ка, ая-ди-мон-лик у-ка, о-мон ер,

Musical score for piano accompaniment, second system. It continues the melody and accompaniment from the first system, with the vocal line above it.

(о-мон) се-не хад-ди бу-зукт-дас (а, о-мон бу.

Musical score for piano accompaniment, third system. It continues the melody and accompaniment, with the vocal line above it.

1. Э-шик ол-ди гул хо-вуз (а), о-мон ер,
2. Ке-лиг тул-па та-ти-па (а),
3. Ко-шинг ха-ос бул-гун-ча (а),
4. Мен бо-раа боо-те ним-ка (а),

Musical score for piano accompaniment, fourth system. It continues the melody and accompaniment, with the vocal line above it.

(о...) гул төр-гә- ни кел-гән- миз(е), о-мон- ыр.
 - - - ыр, сиз-ни кү-риб қол-дик(е),
 - - - Кү-зинг кә-рә бул-са- чи(е),
 - - - ән-гиз-ни сол-гә-ним- ча(е).

Гул-ни ба-хы- ңа хы- либ(о...), о-мон- ыо,
 Күр-мә-сәх сә- ләр а- кан(о...),
 Уә сә-зинг-да- түр-мә- сәит(о...),
 Биз-ләр бор-гән жой- ләр- да(е).

(с...) ыр күр-гә- ни кел-гән- миз(е), о-мон- ыр.
 - - - ңы-ңин-гиз- да ку- либ қол-дик(е),
 - - - ю-зинг кә- рә бул-са- чи(е),
 - - - о-чил-сәк гу- лу тук- ча(е).

Наскода:

Жон у-ка, мад-те-нон-пек у-ка, о-мон ври.

The first system of the musical score. The vocal line is in a single staff with a treble clef. The piano accompaniment consists of two staves (treble and bass clefs). The melody is in a major key and 4/4 time. The lyrics are in Cyrillic script.

(о...) се-ни ка-ди-ти-ри-ти-ти (о), о-мон ври.

1. 2. 3.

The second system of the musical score. It continues the vocal and piano parts from the first system. The lyrics are in Cyrillic script. There are three endings marked 1, 2, and 3.

The third system of the musical score. It continues the vocal and piano parts. The piano part features a more active bass line with eighth notes.

4. Тамом-пек у-ка.

о-мон ври.

The fourth system of the musical score. It continues the vocal and piano parts. The piano part features a more active bass line with eighth notes. The system ends with a double bar line.

Наконец:

Жош у-ка, мэр-я-тов-дех у-ка, о-мон эр.

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a vocal line in treble clef, and the lower staff is a piano accompaniment in bass clef. The piano part features a series of chords, each marked with a fermata. The lyrics are written below the vocal line.

(о...) се-ни хэ-ди-би-бэ-ди-ди-ди (а), о-мон

1. 2. 3.

The second system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a vocal line in treble clef, and the lower staff is a piano accompaniment in bass clef. The piano part features a series of chords, each marked with a fermata. The lyrics are written below the vocal line. A first ending bracket labeled '1. 2. 3.' is placed over the final measures of the system.

The third system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a vocal line in treble clef, and the lower staff is a piano accompaniment in bass clef. The piano part features a series of chords, each marked with a fermata. The lyrics are written below the vocal line.

4. ТАКОМ-ТАКИ УЧУН

о-мон эр.

The fourth system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a vocal line in treble clef, and the lower staff is a piano accompaniment in bass clef. The piano part features a series of chords, each marked with a fermata. The lyrics are written below the vocal line.

KECHAM TONG OTDI.

Hamza sheri va musiqasi

Asl erkaklar ovoziga mo'ljallangan bo'lib, osoyishta sur'atda ijro etiladi. Ovozining bqori notalarda baralla chiqarib, bir nafasda iero etish lozim. Asar ovoz kontelentasining davomli, ravonli bo'lishga yordam beradi.

Uni kuylaganda o'zbek xalq qo'shiqchiligiga xos salmoq bilan nolalardan foydalanib sayqal berib kuylash tavsiya qilinadi.

Ке- чык тэнт от- дэ.

чык-ди ку-т шым;

кыт- дым ку-вом- дн(и), тым-кыт- вэ- дым.

Кет, кет, се-век- дым.

Kecham tong otdi, chiqdi quyoshim,
KO'nglim quvondi, tinmaydi yoshim.
Kel, kel, seviklim, jonim beraman,
Ondek yuzingga bir dam to'yoyin.

Erta yashargan tangriga qullq, (2 marta)
Ketma, seviklim jonim tasadduq. (2 marta)
Kel, kel seviklim donim beraman,
Bog'larda senga gullar terayin.

Sevdim deganim – yaxshi ko'raman,
Sening kuyingda yig'lab yuraman.
Men senga oishq sen yorim bo'lgil,
Men senga xushtor xushtorim bo'lgil.

IKKINCHI QISM.
O'TMISH
BASTAKORLAR
IJODI.

Ko'rmadim

D.Zokirov musiqasi.

A.Navoiy she'ri.

Andante

The musical score is written for piano and voice. The tempo is marked 'Andante'. The piano part consists of two staves, with the right hand playing a melody of eighth and sixteenth notes, and the left hand providing a harmonic accompaniment with chords and single notes. The vocal line is written on a single staff with lyrics in Cyrillic script. The lyrics are:

Кам-за-хилл --- --- --- бул ба-ро

кур-за-бул --- --- --- тоз-мел-ри-нинг

--- --- --- --- --- син кур-на-ри-ни

--- --- --- --- --- син кур-на-ри-ни

Кил-за-бо — — — — — шил-ни фидо

шил-рум-ки да — — — — — шил-кас-ди-да

дур на-раф — — — — — дур юз турман

ти — ги ака-фа — — — — — син кур-на-дун

Handwritten musical score for "The Song of the Lark" by A. Kopylov. The score is written on ten staves, with vocal lines and piano accompaniment. The lyrics are in Russian: "Мил-ра кунз — — — — — мн айна-ру", "мел — ру му-хад — — — — — бат ро-ши-кин", and "хара-ро". The music is in 3/4 time and features a mix of treble and bass clefs.

-га юз жафои а — минг-жафои

-син қур-ма-дил

ми тоб-оки си —

дин қил — ма-дил миох о — ди-да

Kimga qildim bir vafo, kim yuz jafosin ko'rmadim,
 Ko'rgazib yuz mehrining dardu balosin ko'rmadim.

Kimga boshimni fido qildimki, boshim qasdiga,
 Har tarafdan yuz tuman, tigi jafosin ko'rmadim.

Kimga ko'nglim ayladi mehru- muhabbat foshikim,
 Har vafoga yuz jafoning jafosin ko'rmadim.

Ey Navoiy tovba andin, qilmadim shayx olida,
 Kim bu ishda dayr pirining rizosin ko'rmadim,
 (Kimga qildim bir vafo, kim yuz javofsmin ko'rmadim)

Ey sarvi ravon

S.Kalonov kuyi.
Nodira she`ri

M.Jalilov nota yozuviga olib, for-no bilan kuylashga moslagan.

Allegro moderato

mf

Эй сар-ви ра-вон

p

на-гур ха-й - - - - - жон ыр-та-ги

ба-га-йи бу-ес-ти-и. Эй сар-ви ра-вон

57

на-гу-р ха-ё-ли-ге жон ур-та-ги

ба-га-и-и бу-е-о- - ли-ге (а) ба-га-и-и бу-е-о- - ли-ге

Пай-ваз-та гу-о- - ли-ге хайр э-тар-чан

на-е-у- ги-и э-ру-р се-ли-ге ка-мо- ли-ге

Handwritten musical score for "Светлая Песня" (Bright Song) by A. V. Vaino. The score is written on two systems of staves. The top system features a vocal line with lyrics "СВ-ЯТЫХ КРА-МО - ЛЮБ" and a piano accompaniment. The bottom system continues the piano accompaniment with a "mf" dynamic marking. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and slurs.

A handwritten musical score for the song "The Rose Tree". The score is written on three staves. The top staff is a vocal line in G-clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It contains four measures of music. The middle staff is a piano accompaniment in G-clef, starting with a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte). It contains four measures of music, with a crescendo hairpin indicating increasing volume towards the end. The bottom staff is a piano accompaniment in C-clef, also containing four measures of music. The handwriting is in ink on aged paper.

Уш-шоқ-ла-ринг за-миз-га ўл-ди

mf

7

Әй хас-та кык-за
 фы-рың а-кыш-ға

mf

ғаа ур- за-һи қол- - - - - ма-ғы ма-мо-һиң

Әй Но-ғыра бар-һи
 кың у-роғ ең

The first system of the musical score. It begins with a piano introduction on a grand staff (treble and bass clefs) in G major, 4/4 time. The introduction consists of a few measures of arpeggiated chords. The first system of the vocal melody is written on a single staff with a treble clef, starting with a whole note G4, followed by a half note A4, and then a quarter note B4. The piano accompaniment continues with arpeggiated chords.

The second system of the musical score. The vocal melody continues with the lyrics "Әй хас-та кәһ-дә" (Ay has-ta kah-da) and "фи-роқ" (fi-roq). The piano accompaniment features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand, both in G major. The dynamic marking *mf* (mezzo-forte) is present.

The third system of the musical score. The vocal melody continues with the lyrics "ғай ур-за-һи кәһ- - - - - ма-ғи ма-шо-һимз" (Gay ur-za-hi kah- - - - - ma-ghi ma-sho-himz). The piano accompaniment continues with arpeggiated chords and a melodic line in the right hand.

The fourth system of the musical score. The vocal melody continues with the lyrics "Әй Но-ғи-ра җоғ-һи" (Ay No-ghi-ra zhog-hi) and "ишк у-роғ сен" (ishk u-roq sen). The piano accompaniment continues with arpeggiated chords and a melodic line in the right hand.

маш-ку-ри ка-ло - - - - - иш-уа-ди хо-линг

mf

аи сав-ви ра-вен на-гур ка-и-линг

p

мелн ур-та-ди ба-га-ии би-со- - линг(а,

f *mf*

ба-га-ии би-со- - линг.

Ey sarvi ravon nadur xayoling,
Jon o'rtadi va`dayi visoling /2m/

Payvasta duoying xayr etarman,
Maqsudim erur sening kamoling /2m/

Ey xasta komil firoq ichida,
Dam urg`ali qolmadi majorim.

Ey Nodira urarsan,
Mashxuri xaloyiq uldi xoling.

Ey sarvi ravo nadur xayoling,
Jon urtadi va`dayi violing.

Ey nozanin.

O'zbek halq qo'shig'i.
Muqimiy she'ri

ALLEGRO MODERATO

The musical score is written for piano and voice. It consists of five systems of staves. The first system shows the piano introduction with a treble and bass staff. The second system continues the piano accompaniment. The third system introduces the vocal melody with lyrics in Cyrillic: "Эй, Но-за-нин". The fourth system continues the vocal melody with lyrics: "Бе-би-на-хан (о...)". The fifth system shows the piano accompaniment continuing under the vocal line. The tempo is marked "ALLEGRO MODERATO".

Эй, Но-за-нин

Бе-би-на-хан (о...)

Оқ-шоқ - - ла - - ри (х) уй-қум қал - - май (х),

The first system of the musical score. The vocal line is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are "Оқ-шоқ - - ла - - ри (х) уй-қум қал - - май (х),". The piano accompaniment consists of two staves, treble and bass, with a key signature of one flat. The music is in a 4/4 time signature. The vocal melody is composed of eighth and quarter notes, with some slurs. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern in the right hand and a more complex bass line with some chords.

тўл-зо - - на-ман (о)

The second system of the musical score. The vocal line continues with the lyrics "тўл-зо - - на-ман (о)". The piano accompaniment continues with the same instrumental texture as the first system. The vocal melody remains in the treble clef, while the piano accompaniment stays in the one-flat key signature.

па-ри - - лар - - дек о қил ю-зинг,

The third system of the musical score. The vocal line has the lyrics "па-ри - - лар - - дек о қил ю-зинг,". The piano accompaniment continues. The vocal melody is still in the treble clef, and the piano accompaniment remains in the one-flat key signature.

ни-қон бўл-динг (о)

The fourth system of the musical score. The vocal line concludes with the lyrics "ни-қон бўл-динг (о)". The piano accompaniment continues. The vocal melody is in the treble clef, and the piano accompaniment is in the one-flat key signature.

Па-ри - - ла-р - - дек о-вуд ю-зунг

ни-хон бул-дунг (о.)

хуф ба- - хуф - - ба (2) фом-к.м.м. <ел - - нис (о.)

киз-фо - - - на-чан (о.)

Ey nozanin ishqing bilan devonaman,
Oqshomlari uyqum kelmay to'lg'onaman.

Parilardek ochib yuzing, nihon bo'lding,
Xud baxudba.rashkim kelib qizg'onaman.

Ulfatlaring, urtoqlaring, oshnolaring
SHum raqiblar yo'l ko'rsatitib begonaman,

Muqimiyga ochib yuzing, nihon bo'lding,
Toleim yo'q, ajab shurlik peshonaman.

Otmagay tong.
("Toxir va Zuxra" mus dr dan duet)

T.Jajilov musiqasi
S.Abdulla she`ri

Moderato

The musical score is written in a handwritten style on a single page. It consists of three systems of staves. Each system has a piano accompaniment on the left and a vocal line on the right. The piano part is written in a treble and bass clef, with various musical notations including notes, rests, and dynamic markings like 'mf' and 'dim'. The vocal part is written in a single treble clef. The lyrics are written in Cyrillic script below the vocal line. The tempo is marked 'Moderato' at the top left. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 4/4. The lyrics are: 'ЗУХРА - ОТ - МА - ЗАЯ ТОНЕ', 'ДОЗ А - РО АЗ - МИХА ХА - РО - МОН', 'БУА - МА -'.

ЗУХРА -
ОТ - МА - ЗАЯ ТОНЕ

ДОЗ А - РО АЗ - МИХА ХА - РО - МОН БУА - МА -

-са, Бул-бу-ли май - го-лар-инг зыи

mf

уз-ра-но- - лан буи - - ма-са.

p

Тохар елас
- Кай-гынчик у - - ги-га ур - - сун уз- - ки у к-ф -

mf елас.

-во- - - к-лар: Пар-ли-рай сиз -

mf

— рин э-бу — эи (404) — и кс — мн бул — ма —

максимф dim
— са. Не ки-лаи бу жон-ки хил бу —

— ли-2-га кур — еси бул — ма — са.

Таместлац учун
— са.

Yo'llarim
M.Jalilov klavirga o'zgartirish kiritgan.

M.Ashirov musibasi
T.To'la she'ri

Andante con moto

pp

Ба-хор кел-са

Э-ти-ла-ди

бу тоғ-лар,

Бул-бул-лар-ган

Э-ти-ла-ди

бу тоғ-лар.

pp

Ба-хор бу-йи а-дир-лар-ни тут-ган-да,

жан-нат-га ҳа.м то-пил-май-ди бу ғоз-лар.

бу ғоз-лар, бу ғоз-лар, О...

Ба-хор кел-ди қа-ман бул-ди

24-ла-рим, 24-ман бул-ди 24-из о-й

йул-ла-рим 24-ман бул-ди 24-из о-й

ю-зу-рак, 24-ман бул-ди 24-из о-й

йул-ла-рим йул-ла-рим йул-ла-рим

Bahor kelsa gul bo'ladi bu og'lar,
Bulbullardan egiladi bu tog'lar.
Bahor bo'yi adirlarni tugganda,
Jannatda ham tonilmaydi 6u choglar.

Baxor keldi chaman buldi gullarim
CHaman bo'ldi yolg'iz oyoq yullarim
Jilg'alardek, yilg'alardek yugurak,
Eldek elda yolgiz oyoq yo'llarim.

Qaydan qayga yugurasan, elasan,
Yiroqlardan kelar olib kelasan.
Bolaligim, toychoqligim, sho'xligim,
Ne kunlarni boshginamga solasan

Uyim shu yo'l, shu chamanning bog'ida,
SHu chamanning shu davonning boshida
CHang ko'rindi davon oshib nogahon,
Xabarmidir muxabbat yoshidan.

Nazzora qil

М. М. $\text{♩} = 80$

Эя, па-ря
юз, ё - ра лик кўнг-лум са-ри
наз - зо - ра қил, ё - ра-сиз
ҳар жой да-ҳим топ - сан-га - ғи
ҳам ё - ра қил. Хай-ли ҳин
ду - дек - ки, душ - ман ил-ғи - да
бул-рай а-сир, ҳар би-ри -
син о - лам ич ра бир та-раф
о - во - ра қил Чун а-лар
о - во - ра бул ди, кўз-ла-рим
ни ҳам ў - юб, ўт-қа таш -
лаб уй-ла-рин ҳам тош и - ла

юз по - ра кил. Ул и - кав -
 дни бо - ши - ма кел - ган ба - ло -
 ю гус - са - ни, ул и -
 кав - дни бо - ши - ма кел - ган ба -
 ло - ю гус - са - ни
 - ай - ла - бон мун - дох у - ку -
 бат - лар за - мо - ни чо - р. Кил.
 Э, На - во - ий, уя - на - гуш
 яз, ишк то юз - са - ма - гуш,
 уяр - тиб, — — — — — сә - 9 - пу - сә
 — — — — — тар - ы - а - 4а -
 я - — — — — — б - г - ки. — — — — — үзр - 9 -
 — — — — — тиб, сә - 9 - пу - сә — — — — — тар - ы - — — — — — ни
 хәтн як - бо - ра кил

Ey pari yuz, oraliq ko'nglum sari nazzora qil,
YOrasiz har joydakim, topsang ani ham ora qil.
XA! xindudekim, dushman ilgida bo'lg'ay axir,
Har birisin olam ichra bir taraf ovora qil.
CHun alar ovora bo'ldi, ko'zlarimni ham o'yub,
O'pqa tashlab, unlarni g'am tosh ila yuz pora qil.
Ul ikavdin boshima kelgan balo.-g'ussani,
Aylabon mundoq uqubatlari zamoni chora qil,
Ey, Navoiy, o'ynaging yo'q ishq to yuz ko'rmagung,
Uzr etib, er o'pub, so'z garkini ham yakyuora qil.

YOR MEHRI

M.M. $\text{♩} = 70$

Ўз - га бул ди ё - ри неч -
ри, мен - да бо ки - дир ха нуз,
но - та - вон кўнг - лум - да ул
оп ниш - ти ё ки - дир ха нуз
Гар - чи ўз га ё - ри не -
таб хо - ти - рим бор - дир ва мен,
гар - чи ўз - га ё - ри не - таб хо ти - ри
бор - дир ва мен.

O'zga bo'ldi yor mehri, menga bo'ldur xanuz,
Notavon ko'nglumda ul oy ishtiyoqidir xanuz.

Garchi o'zga yor istab xotirim, bordir vale,
Jon anga manzil, ko'ngul oning visoqidir xanuz.

CHarx yolg'iz qilmadi Farxod qonin lolazor,
Lola konin to'kkuchi oning nifoqidir xanuz.

Ey, Navoiy, garchi meni mehsiz der erdi yor,
O'zga bo'ldi yor mehri, menda boqidir xanuz.

JUDO

M. M. $\text{♩} = 80-84$

Не на-
во соз ал - ла - гай бул - бул су - лис -
тон - дин жу - до, ай - ла -
нес ту - ти тя - кал — лум шак -
ка - рис — тон - дин жу - до (ё
о о о)
Ул ку - ёш хаж - рин — да,
кэр — кэр - мен. фа - лак — ни ыр —
та - гай, (ё о
ё — ро),

Кил-ма-гай эр-ди кү-зүм
О - ни та - мо - шо, кош - ки.
Бул-ма-гай эр-ди, кү-зүм
Ут - луф ю - зунг курган за-мон.
Бул-ма-гай эр-ди, кү-зүм
Ут - луф ю - зунг курган за-мон,
иш-кинг у - ти шуэла - си
кунг - лум-да пай - до, кош - ки
о - о.
Эм - ди ким де - во-на - ю
рас - во-йи о - лам бул - ми - шам,
вас-лю чун мум - кин йук
ул - тур - гай бу сав - до, кош - ки.
Вас - ли

Ne navo soz aylagan bulbul gulistondin judo,
Aylamas turi takallum shakkaristondim juda.

Ul quyosh xajrinda, falakni o'rtagin,
Har sharoriksh. bul rul o'tlig` afg`ondan judo

Xajr ulumdin talx emish, mundin so'ng, ey, gardun, meni
Aylagil jondin judo, kilg`uncha jonondin judo

НЕ АЈАВ

М М ♩ = 108

Не ажаб, ҳар ён

ше-ни маж-нун бо-ши - да ё

ра-лар, бас - ки, ёғ -

ди ус - ти-ға ат - фол ө-ли -

динхо ра-лар. О -

разинг ат-ро - фида гул-дур кў-рун -

ган, эй, па-ри, ё қа-мар

дав - ри - да саф тор-тиб - ду-рур

сай-ё ра-лар. Хар

кў-юн, гў-ё - ки бир сар - гаш - та о -

шиқ гар - ди дур, бас
ки, тул - рс, ул - ди ш - қия, аш - ти, да
о - во - ралар. Анг - ла, ки: ақ - боб -
ли кўн, лум - да меҳ - мон ақ - ла дам,
ит - ла, ри от - зи - да, гар кўр, санг,
ба - ғир - ди, по - ралар.
Ан - да Маж - нуи мен, бу, ғи, Лай ли
се, ғат - кач иж - ти, моъ,
бир та, раф де - во - на лар, бир ён -
па, ри рух, со - ралар.
Хо - на, қох, ва, қ, фи су, ви, ни ч, мас -
лар, ай шайх, анг - ла, ғил, гар
ху, мо - ри ул фа, но дай, ри -
да - ғи май, хо - ралар.

Ne ajab har yon meni majnun boshida yoralar,
 Baski yog`di ustig`a atfol edidin xoralar.
 Orazing atrofida guldur ko`ringan ey pari,
 YO qamal dayridasaf tortib durur sayyoralar.
 Har qyun go`yoki bir sargashtaoshiq dardidur,
 Baski tuproq o`ldi ishqing dashtida ovvoralar,
 Anglaginki axbobni ko`nglimda mexmon ayladim
 Itlari og`izida gar ko`rsang, bag`ridin poralar
 Anda majnun men bu yon, Layli sen etgach ijtimoi
 Bir taraf devonalar, bir yon pari ruxsoralar,
 Xonaqox vaqfi suvun ichmaslar ey shayx anglag`il,
 Gar xumori ul fano dayridag`i mayxoralar.
 Ey Navoiy ishq aro o`lmakdin o`zga chora yo`q,
 Bas g`alat bo`lg`ay demak ushshoqini bechoralar.

KOSHKI

M. M. $\text{♩} = 160-168$
 $\text{♩} = 92-96$

Оч-ма-рай эрдинг жа-мо-
 линг о-лам о - ро-кош - ки,
 оч-ма-рай эрдинг жа-мо-
 линг о-лам о - ро-кош - ки,
 сол-ма-рай эрдинг ба-ри
 о - лам-га гав - ро, кош - ки.
 Чун жа - мо - линг жыл-ва - си
 о - лам-га сол - ди рус - та хез,
 чун жа - мо - линг жыл-ва - си
 о - лам-га сол - ди рус - та хез -
 қил - ма-рай эр-ди кү-зүм
 о - ни та - мо - шо, кош - ки.

Музыкальный фрагмент, состоящий из 14 строк нотной записи. Каждая строка содержит ноты и текст на русском языке. Музыка написана в ключе с двумя flats (B-flat and E-flat) и ритмическом размере 4/4. Текст песни:

Кил-ма-гай эр-ди ку-зум
О - ни та - мо - шо, кош - ки.
Бул-ма-гай эр - ди, ку - зум
ут - луф ю - зунг курган за-мон.
Бул-ма-гай эр - ди, ку - зум
ут - луф ю - зунг курган за-мон,
иш - кинг у - ти шуала - си
кунг - лум-да пай - до, кош - ки
О - О.
Эм - ди ким де - во-на - ю
рас - во-йи о - лам бул - ми - шам,
вас-лю чун мум - кин йук
ул - тур - гай бу сав - до, кош - ки.
Вас - ли

Ochmag`ay erding jamoling olam aro, koshki,
Solmag`ay erding bari olamg`a g`avg`o, koshki.

CHun jamoling jilvasi olamg`a soldi rusta xez,
Qilmag`ay erdi ko`zung oning tamosho, koshki.

Bo`lmag`ay erdi, ko`zum o`tlug` yuzung ko`rgan zamon,
Ishqing o`ti shulasi ko`nglumda paydo, koshki.

Emdikim devona-yu rasvoi olam bo`lmisham,
Vasl-chun mumkun yo`q o`lturg`ay bu savdo, koshki.

UCHINCHI QISM.
MUMTOZ
ASHULALAR

фо - си - ла жок буа - дя бе - ка
мир у : зна! о, ни : ще, серд : че.

роу, буа - дя си - рим бу - гун жа -
слак ти : проса! Го - си сво - ю лю -

хон вх - ля га ом - кор,
бави: веде жде е : казны!

ак ст - дя та - на - лар бу -
о - оуж - де - на жо - а лю -

Лен бери / О ро-рам их та-ар. / Мой злоб-ный враг / Все ста-ет.

Лен бери / Но там же - фо-лар / и пре-дал дру-вер-ни-

Лен бери / Куп-лим за-ли то-ри-мор. / Не-чать ко-ем-де / Все ста-ет.

Лен бери / Как-бы-на-ки-ли / вра-го-ро-ди / Все ста-ет.

по дар; хэр баян ма дар
 у . дар баян ахуйд

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a vocal line with lyrics in Cyrillic. The lower staff is a piano accompaniment. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The lyrics are: "по дар; хэр баян ма дар" and "у . дар баян ахуйд".

Free allegro
 Бит-ди фи-до к(у)
 Ой-ну те-бя стра-

Roco allato

The second system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a vocal line with lyrics in Cyrillic. The lower staff is a piano accompaniment. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The lyrics are: "Бит-ди фи-до к(у)" and "Ой-ну те-бя стра-".

жаб - ри - ни торт-меч-де та - ки -
 да - а, аба! Ты ко-ко - димь. я

The third system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a vocal line with lyrics in Cyrillic. The lower staff is a piano accompaniment. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The lyrics are: "жаб - ри - ни торт-меч-де та - ки -" and "да - а, аба! Ты ко-ко - димь. я".

Ос л. тн Пуст. да аз.

ко нуст ма тноа тнм, дом!

Факрим сонит

Меня тоссо

Яхима - юсь;

Meo tozzo

p

ВЫСО АНН-ТУ ИХК ВЗ-ГА

ме-хо-на-му да-ся-эр-ди хо-жа-тим,
 во-до-ор-це-ты! са-ру-ви-ти на-ни-ре!

ИХК ВЗ-ГА ФАКРИМ СОШАНТ

да-ся-эр-ди хо-жа-тим, да-ни-ри-
 са-ру-ви-ти на-ни-ре! ве-се-ла-ти.

ВЫСО-АННТУ ИХК ВЗ-ГА

ме-хо-на-му, ме-хо-на-му, хо-жа-тим,
 я-стра-да-ю, о-ди-ви-це хо-ли-ни-ре!

ИХК ВЗ-ГА

да-ся-эр-ди хо-жа-тим, (за-
 в-се-э-ро-ди-ми са-ру-ви-ти! (Ах) -

за- по- мо- ги
Ах! По- жей нас

спаси нас
Ах! По- жей нас

[illegible]

мас-ло - ба-х - ты - по-след-ний

Musical score for "Lied der Nacht" (Song of the Night) by Franz Schubert, Op. 94, No. 1. The score is in 3/4 time, key of B-flat major, and consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line begins with a treble clef and a key signature of one flat. The piano accompaniment begins with a grand staff (treble and bass clefs) and a key signature of one flat. The tempo is marked "Andante" and the dynamics range from "pp" (pianissimo) to "f" (forte). The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings.

ВЫСО АНН-ТУ ИХХ ВЗ-ГА

ме-хо-на-мр лася-эр-ди хо-жа-тим,
 ос-дор-че-ты! сору-вум-ты на-ни-ре!

ИХХ ВЗ-ГА ФУКРИМ СОШАНГ

лася-эр-ди хо-жа-тим, эр-ни-ри-
 сору-вум-ты на-ни-ре! ве-се-ла-тим.

ВЫСО-АННТУ ИХХ ВЗ-ГА

ме-хо-на-мр лася-эр-ди хо-жа-тим,
 а-стра-да-ю, о-ди-к-а-це хол-ли-ре!

ИХХ ВЗ-ГА

лася-эр-ди хо-жа-тим, (за-
 В час-вот-ный вост-ло-димо! лас) -

за),
 Ах!)

ам - мо ер
 Поо - лед ния

p

из - ру баз - ми бу - лан
 б.хм - змъ ол чад; та - жес

нас ту бах ти -
 мой по след ния

ер.
 чад!

pp

NASRULLO

MI MI. ♯ = 84-88

Музыкальный фрагмент из песни «Песня рыбаков» А. К. Хабиева. Музыка записана на десяти пятилинейках. В начале фрагмента (на второй пятилинейке) обозначен метр 2/4. Под нотами на девяти пятилинейках даны русские слова песни:

Пари-зо-ди ки,
муш-кин зүл фи-жо-ним
мус та-чанд эт-миш,
ма-ло-ик күш ла-
рин үл хад қа-мү-лар
бир ла-банд эт-миш.
(О) Са-

кэ-майд эт-миш.

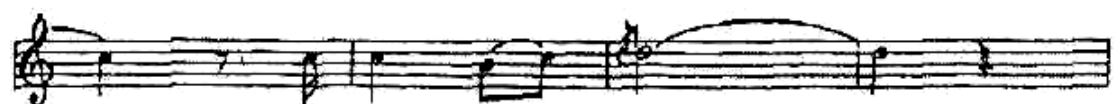
Ва-фо-га

тел

ба-лиқ-дин

но

пи-санд ул-сам

в-нге жур-ким,

(о)

жа-фо-га ким

ни

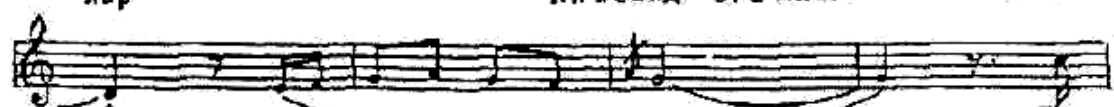
мен-чо ул

па-рх пай

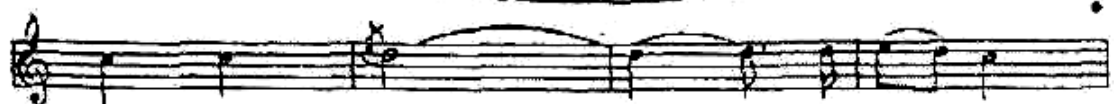

кар

пи-санд эт-миш.

Ла

бинг-да

нў

ш(и) зах-ри

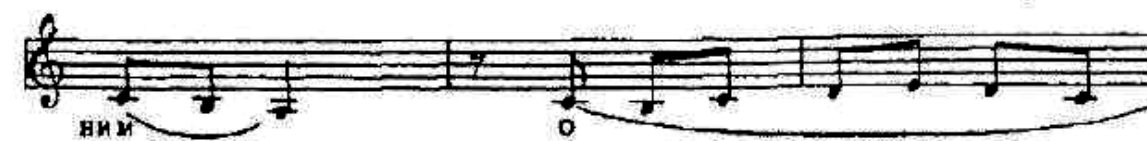
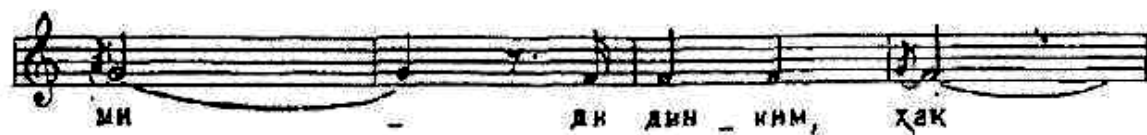
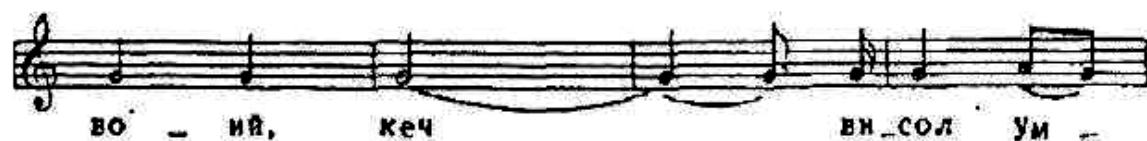
ҳаж

ри оф-зин-да

ТОНТ ЭР - мас_ким, ме
 нга ҳар зах ри ханд ўл
 фон да ул бир ну
 ш(и) ханд эт_миш.
 о е рея
 о о о
 о о о
 о о о
 о о о
 о о о
 о хав жо на мо,

30, дeх - қo - ни хaм сap
 cабз a - нгa, хaм сap -
 бa - лaнд вт - миш.
 (o) Ma - лн pав -
 шaн тyт в co - қи -
 қи, хyнг - лyм тий - pa
 қил - миш шaйх. (o)
 ёp, ё - pеп)
 дa - ми aф - cун би -
 лa бac - қим a - нгa нз -
 xo - ри пaнд эт - миш.

Parizodiki, mushkin zulfi jonim mustamand etmish,
Maloik qushlarin ul halqi mo'lar birla band etmish.

Samandinkim elindek tez erur yuz shukrim kardun,
Agar bir ne samandarvesh munga ne samand etmish.

CHekarga ishq otashgohida devona ko'nglumni,
Qazo har bir sharar toleingni bir o'qlug' kaman etmish.

Jafoga telbalikdin nopisand anga ko'r kim,
Jafog'a kimni mencha ul pari paykal pisand etmish.

Labingda no'shi zaxra xajri og'zingda tong ermas kim,
Menga har zaxra xand o'lg'onda ul bir noshixand etmish.

Labing lali malohat xoli birlan baxravar qilg'an,
Meni jonimni dog'i ishq birlan baxramand etmish,

Birov kim sarvidek ozodavash bo'ldi, bu bog' ichra
Qzo dehqoni ham savsabz anga ham sarbaland etmish.

Mayi ravshan tut ey sohiqi ko'nglum tiyra qilmish shayx
Dami afsun bilan bas kim anga izxori xand etmish.

Navoiy kech misol umididn kim, haq seni bexad
Zalilu zoru yoringni azizu arjumannd etmish

ABDURAHMON BEGI

М М J = 132

То у - зинг-ни баз - ми,
а - ро ай ла-динг,
то у - зинг-ни баз - ми,
а - ро ай ладинг,
бе - ни - хо - я (ту)
зо - ру (я) шай - до ай -
ла - динг, ко - ма - тинг - ни
сар - ви ра' - но
ай - ла-динг (ей, э во - ей,
до - дей, о,

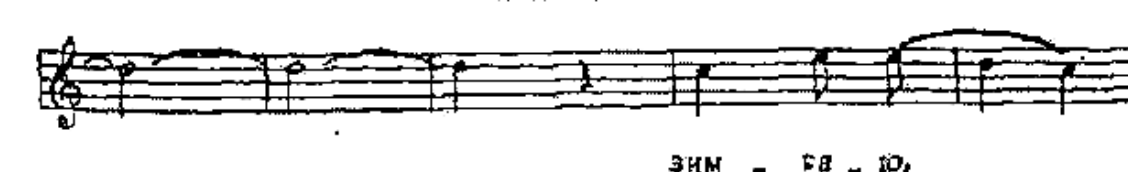
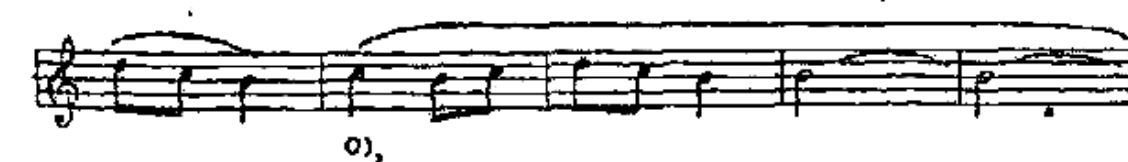
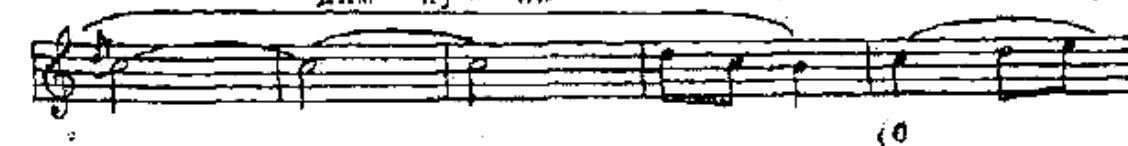
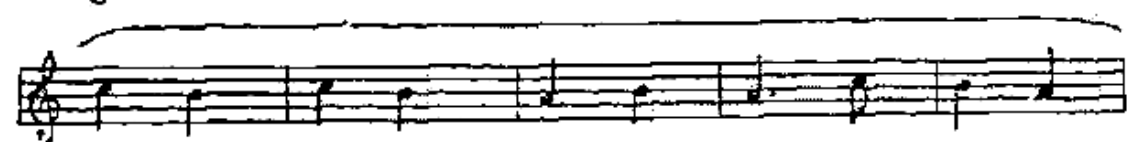
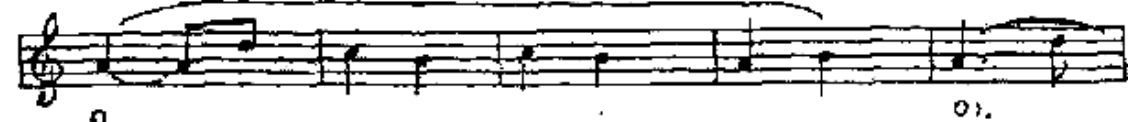
о — вой, до — дей).
 кум_ри — лар_ни (е) . о — таш
 на — во — ай — ла_динг
 (ей) — вой до — дей).
 Васлинг эр_ди (ей) Му_ки —
 мийга (е) му_ро — дим(о),
 вас_линг эр_ди
 Му_ки — мийга (е) му_ро —
 дим (ей), та_ро_филдин(о)
 э — шит — ма — динг
 фар_е — дим(е). Юз ул —
 ди_риб боз ус — ти_га

MUNOJOT

M M J = 100-104

The musical score is written on ten staves. The first staff shows the tempo 'M M J = 100-104' and the key signature of two sharps (F# and C#). The melody is written on the upper staff, and the accompaniment is on the lower staff. The lyrics are written below the melody. The score includes various musical notations such as notes, rests, and slurs. The lyrics are in Cyrillic and include the words 'гум', 'дур', 'де', 'бон', 'ул', 'сар', 'ви', 'гүл', 'ру', 'кел', 'ма', 'ды', 'күз', 'ла', 'рны', 'га', 'ке', 'ча', 'тонг'.

гум - дур де - бон
ул. сар - ви гүл -
ру кел - ма - ды (с)
күз ла - рны га ке - ча тонг

ул шу-хи бад-
 ху кел-ма-ди се
 о)
 Ул па-ри ким-са бор - ваш му -
 хаж-ри-дин жок ким
 кия, ан-га кыр -
 аи-ла-дин де -
 гап-да кул -
 во-на-вор адошмак (о)
 келма-ди? а
 (о хай е-ро).

То - ли - би со - диқ то - пил -

мас, аяқ - са ким

кәп - ди қа - дам

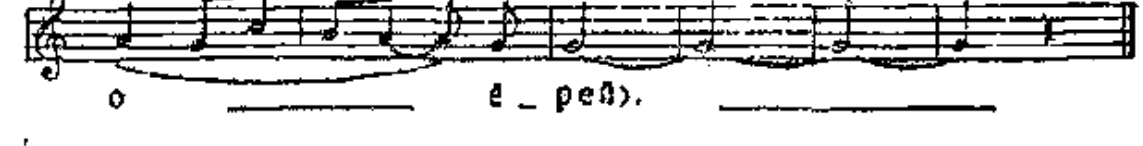
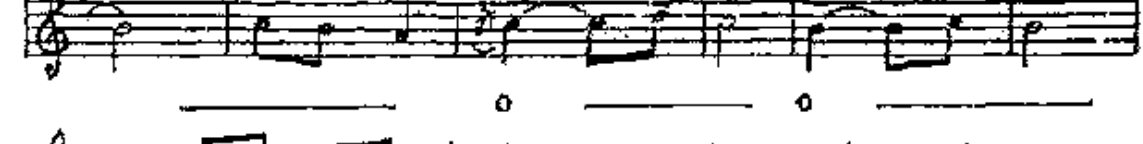
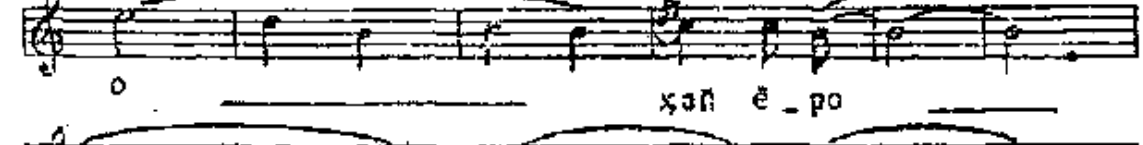
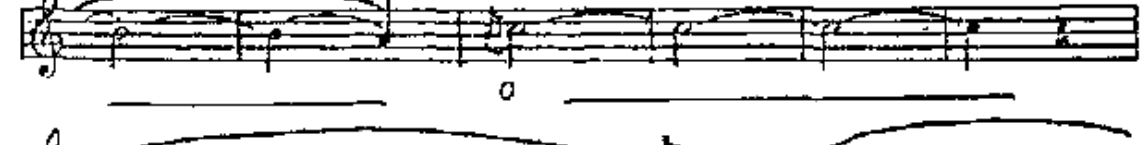
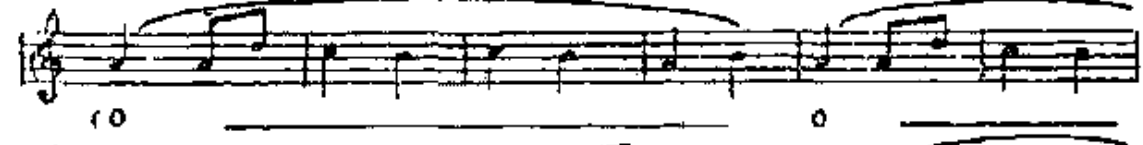
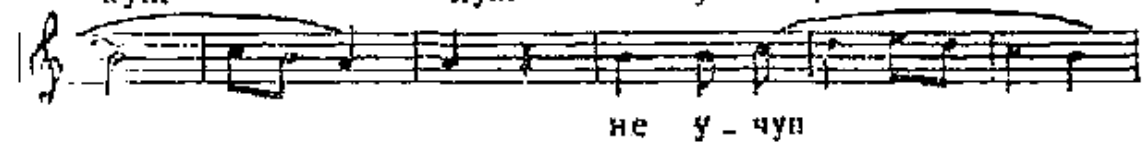
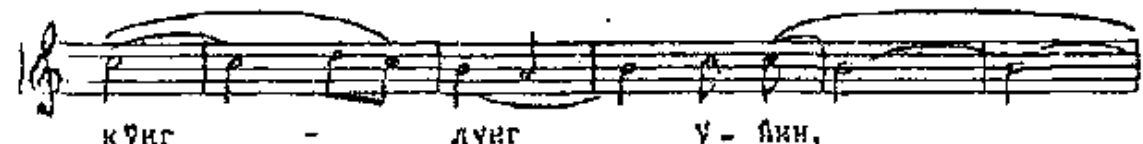
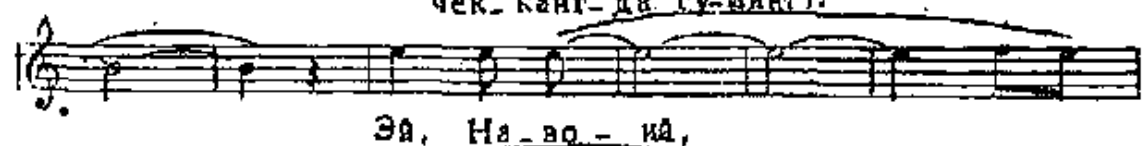
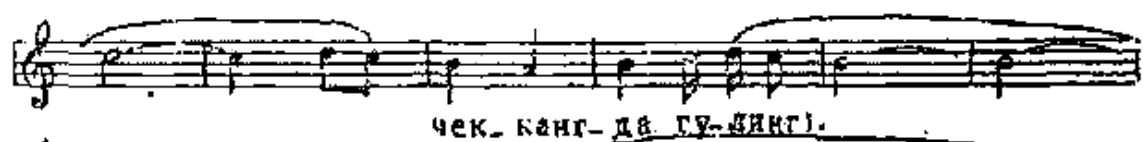
(о - 0)

пул - га - ким, ав - вал қа - дам

маъ - шук ут - ру

кел - ма - ди? (ей) ох,

е - ре ур - гул - син күллинг

Kecha kelgumdur debon ul sarvi gulru kelmadi,
Ko'zlarimga kecha tong otguncha uyqu kelmadi.

Laxza-lahza chiqdumu chekdim yo'lida intizor.
Keldi jon og'zing`ayu, ul sho'xi badxu kelmadi.

Ul parivash hajridinkim yig`ladim devonavor,
Kimsa bormukin, anga ko'rganda kulgu kelmadi?

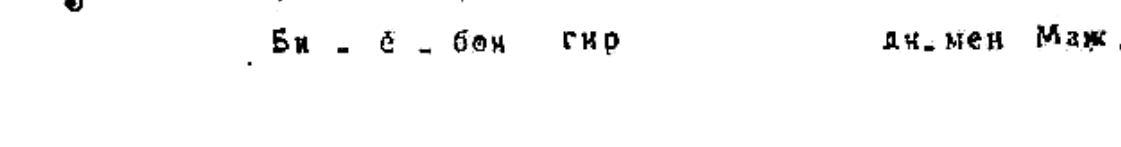
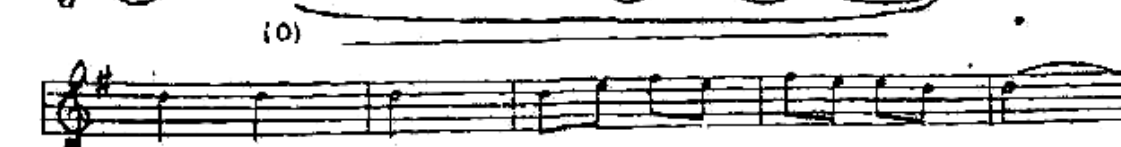
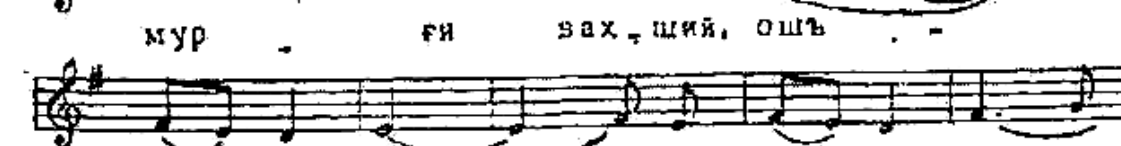
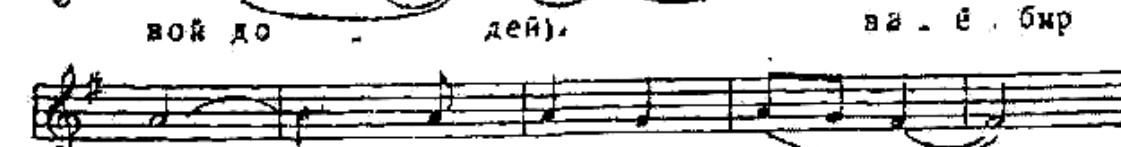
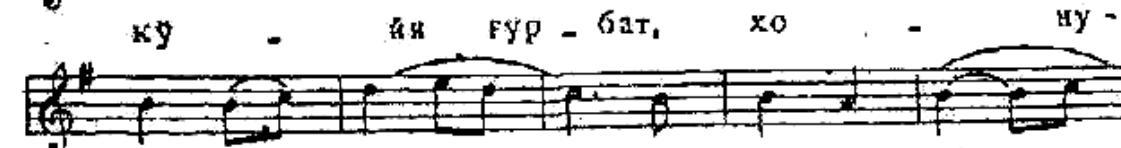
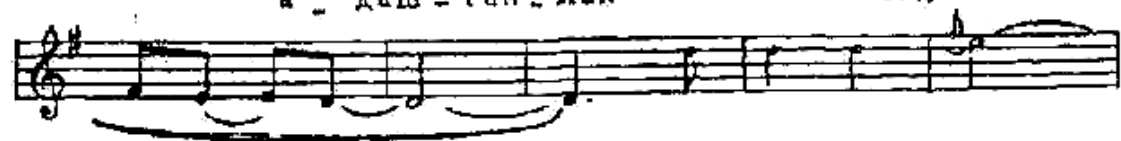
Tolibi sodiq topilmas, yo'qsa kim qo'ydi qadam,
Yo'lg`akim, avval qadam ma`shuqu o'tru kelmadi?

Ey Navoiy, boda birla xurram et ko'nlung uyin.
Ne uchunkim, boda kelgan uyga qayg`u kelmadi.

FIG'ON

M. M. $J = 92-96$

как шұ - ря - да бул - бул бус
 то - ным - дия а - даш - ган -
 ман, (О)
 ю - за гул, қо - ма - ти сар -
 ви ра - во - ным - дия а -
 даш - ган - ман (О).
 Ди - лим хажр - и - ла
 ков - дур ди - лис то - ным - дия

а - даш - ган - ман

(0),

га - ри - би

ку - йя гур - бат, хо - ну -

мо - ням - дик

а - даш - ган - ман,

(0)

е - ре

вой до - дей),

ва - е - бир

мур - ги зах - щий, ошъ -

е - ням - дин

п - даш - ган - ман.

(0)

Би - е - бон гир

ди - мен Маж -

нун . ка . би Лай - ло .
 ни ё - ди - да , бу .
 луб о . шуф . та , зан - жи .
 ри жу - нун бас - ту .
 ку - шо - ди - да ё - ро
 о)
 ки - лур - миш
 қат' - и раҳ хар - ким -
 са о - хир ўз му -
 ро - ди - да ё - ро
 о),

ю - гур - сам
 хар (о).
 ю -
 гур - сам хар та - раф га,
 зиб кил - манг - ким,
 бу во - ди - да,
 (о) е - ре
 вой до - де), мя -
 со - ли - тел - ба ит - мен,
 кор во - ним - дия
 а - данг - ган - ман,
 (о). мя //
 (о)

Manam sho'rida bulbul, bo'stonimdin adashganman,
YUzi gul, qomati sarvi ravonimdin adashganman
Dilim hajr ila qondur dilstonimdin adashganman,
G`aribi kuyi g`urbat, xonu-monimdin adashganman
Vayo bir murg`i vaxshiy, oshyonimdin adashganman,

Biyobon girdimen Majnun kibi Layloni yodida
Bo'lib oshufta, zanjiri junun bastu kushodida,
Qilurmish qat`i rah harkimsa oxir o'z murodida
YUgursam har tarafg`a, ayb qilmankim bu vodida,
Misoli telba men korvonimdin adashganman

DUGOH XUSAYN

М. М. $\text{♩} = 72-76$

Куй - ди ю - рак

бир дил - ба - ри жо - ко - на

иш - қи - да,

бир йул ку - рин - ди, бул - дим, ажаб,

де - во - ла иш - қи - да,

чек - дим фи - он - дар бош ү - риб ағ -

е - на иш - қи - да,

лук - дир

қа - ро - ру гоқа - тим

гул - зор - ни ис-та-рам,

ки - ки - ки кў - эли -

дин қон тў-киб дил - зор -

ни ис - та-рам

(о жо - ним - мо),

ум - рим бў-ви жа -

хон - да ви фо - дор - ни ис - та-рам,

сс рей, е

рей, эй, е - ре о

хой жо - но,
 вой во-сй я до-
 ма-не, хай ё - ре -
 - о - жо - ннч - мо).
 Бёл - дим не - тай эл - тар а - ро
 аф - со - на нш - қи да. Эй
 нн - рнч ё - ре
 о ё -
 - ре жо - на - мо
 ё - ре о -
 а ё - ре
 о ё - ро о
 хай, жо - на - мо).

Quydi yurak bir dilbari jonona ishqida,
Bir yo' ko'rindi, bo'ldim, oh, devona ishqida,
CHekdim fig'onlar bosh urib har'yona ishqida
Yo'qdir qaroru toqatim xijrona, ishqida,
Umrin imorati tamom vayrona ishqida.

Do'stlar, hamisha oh chekib men erni istaram,
SHaydoyi bulbul singarn gulzorin istaram,
Ikki ko'zimdin qon to'kib dildorni istaram,
Umrin bo'yi jahonda vafodori istaram,
Bo'ldim netay ellar aro afsona ishqida

TARONAI- DUGOH HUSAYN

M. M. $\text{♩} = 92$

1.

Кел_санг а_гар кул_бам а-ро,
бош ус_ти_на, бош ус_ти_на,

2.

жон бир_ла
ай - гум - дур сан..го
бош ус_ти_на, бош ус_ти_на.

II. 1.

Гар хар но_фас от_санг менга
қадр и_ла тош эф.но - занн,
юз шявн - ла.

Kelsang agar kulbam aro bosh ustina-bosh ustina,
Jon birla ayg`umdur sango bosh usina-bosh ustina.

Gar har nafas otsang menga xahrila tosh, ey, nozanin,
YUz shavq ila ayg`um sango bosh ustina-bosh ustina,

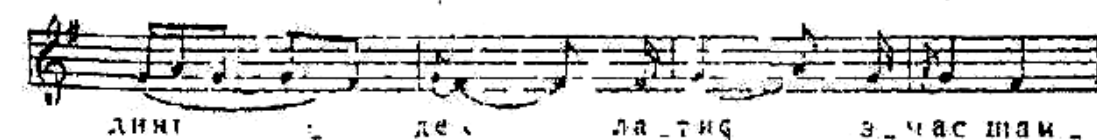
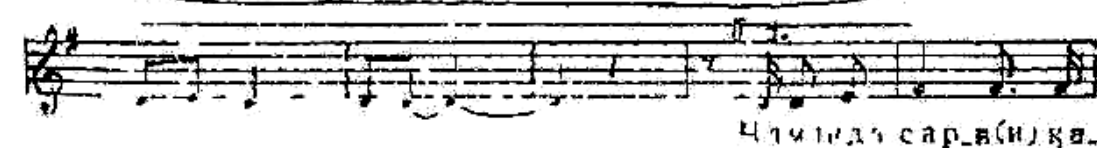
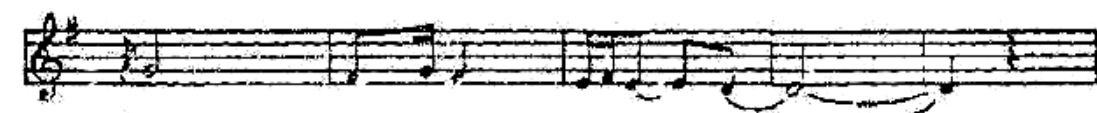
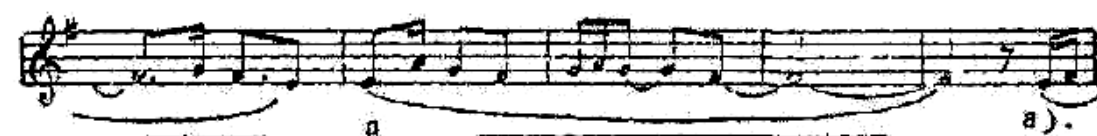
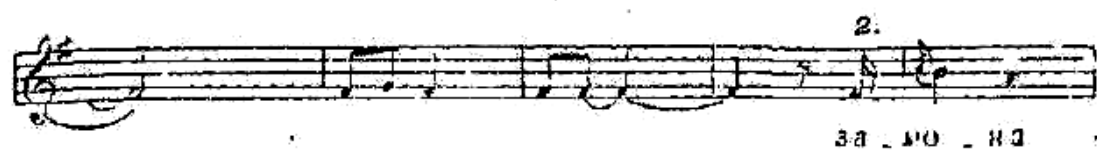
CHin oshiq ersang, qilmog`il sangu malomatdan hazar,
Balki degil shomu saboh bosh ustina-bosh ustina.

Doim dilafgor qilg`usi vaslu visoling orzu,
Kel, jonim olgil dilrabo, bosh ustina-bosh ustina

CHORGOX

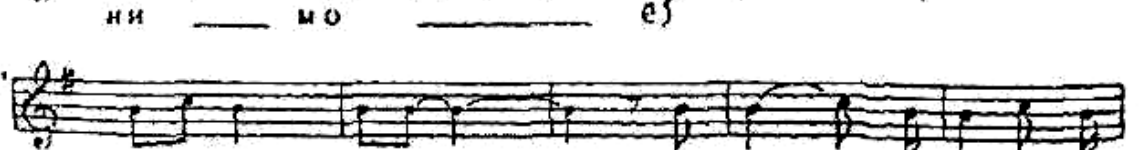
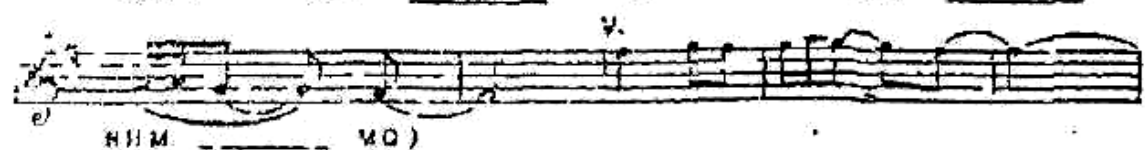
M. M. $\text{♩} = 54$

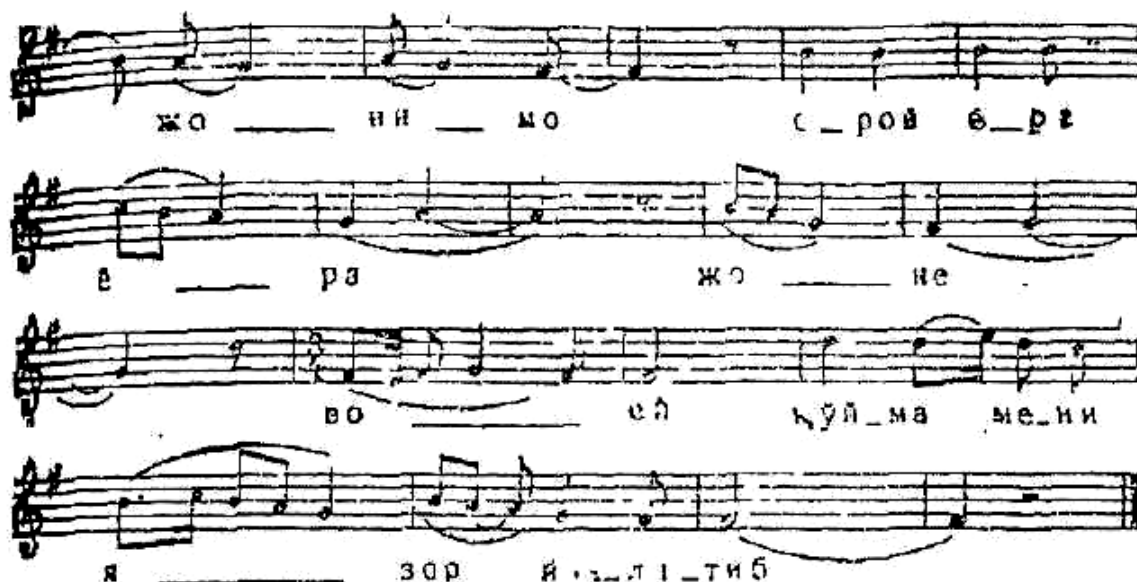
Ко ра ху_эниг_ниг а_си ри иу

Qaro ko'zingni asiri mudom so'rmagin noz,
 Zamona ko'rmadi bir sen kabi tannos

CHamanda sarv qadingdek latif ekan shamshod,
 YUzing guli kibi ro'zvon guli emas mumtoz

Raqam chekarda xating anbaringni kotibi sun',
 Beribdir la'oiga yoqut suyi bilan pardoz

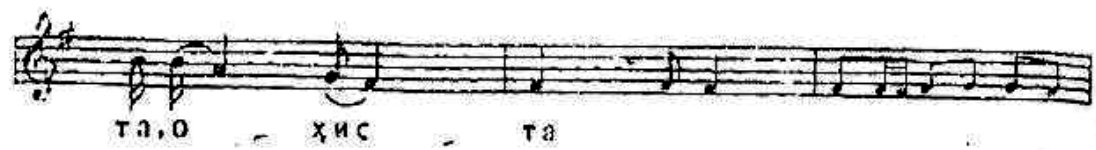
Tumor bog'da men soqiyki tut qadax menga,
 Etushdi mavsumiy gul mutrub et taronani soz

Uchurdi ilgida gulrux binafsha jomida may,
 Bo'l endi YUsuf uchunandalib nag'ma taroz.

CHORGOH II

Ч. М. = 80
I.

Ва_фо ай - лаб Яи_рок - лин
о - ш(и) - кор о хис -
та-о - хис - та, ва_фо ай -
лаб Яи-рок - лин о -
ш(и)кор о - хис - та-о - хис -
та
2.
бириш - қим ай - ла_динг, жо -
но. ҳазор о - ҳис -

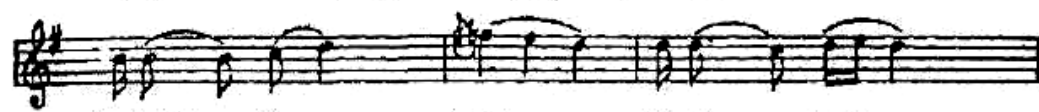

жунгул - зин
сў-риб ҳо -

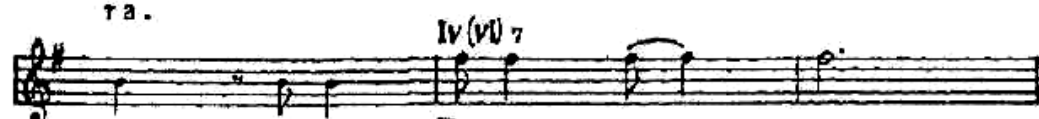
оли - ни хат бир - ла

бирор о - ҳис - та-о - ҳис -

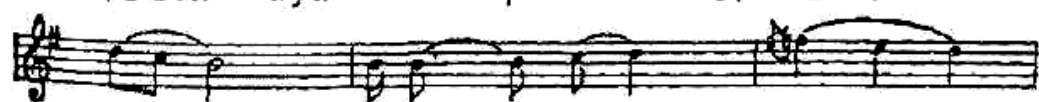
та?
та.

IV (V) 7
Ве-риб тас - кин,
у-шал кун - бир,

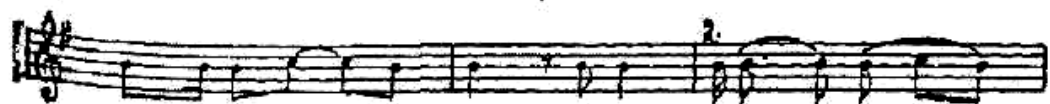
бе-риб тас - кин ку-нгул - га
у-шал кун - бир бо-қиш - да

вас - ли-ға бир кун
кил - ри-гичг маж - руҳ

е-тар - ман деб,
э-тиб ан - доғ,

ўзим - ни
ҳадуз ай -

ур - га, тай хаж - ринг
 лаб келур кук - сим

га ёр, о - хис та-о - хис
 фи, гор о - хис та-о - хис

та.
 та.

Висо, линг бо - да, си

дин қил - ма, сунг, шо - доб

Фур - қат - ни

(о о

е-рей о

эй е-рей

а - жо - ни мо -

роё).

2
 ха, роб ай - лар у-ни дар

Vafo aylab yiroqdin oshkor ohista-oxista,
Bir ishqim aylading, jono hazor oxista oxista

Na yaxshi marxamatlar aylamishsan nomada izxor,
Muxabbat rasmi qilg`il deb shior oxista oxista

Nechuk toqat kilaykim bora bora zo`r etib ishqing,
Ko`ngilga oldi sabr ila qaror oxista oxista

Berib taskin ko`ngulga vaslig`a bir kun etarman deb,
O`zimni o`rgatay xajringga yor oxista oxista

Ushal kun bir boqishda kipriging majrux etib andog`,
Xanuz aylab kelur ko`ksim figor oxista oxista

Visoling bodasidin qilmasang shodob Furqatni,
Xarob aylar uni dardi xumor oxista oxista

I O'zbek xalq qo'shiqlari ijrochiligiga annotatsiya.

1 "CHaman ichra".

Qo'shiq qizlar ijrosi uchun yaratilgan bo'lib, asar ruhi muhabbat dardlari, suyganiqa intilish, ahdiga vafo qilgan yorning sevgi iztiroblari kuylanadi. Asar ta'sirchan chiqishi uchun ijrochi qo'shiq ruhini his qilish muhabbat iztiroblari haqida yonib kuylashi, nola va bezaklarni ishlata olishi lozim. Avj pardalarni "Ishkombi" xoldagi nafas olish orqali kuylash lozim. Dinamik uslub va belgilarga e'tibor berib kuylashi lozim. Kuylash jarayonida talaffuz so'zlarni dona-dona ijro qilishga intilish kerak.

"Davron suraylik".

Qo'shiq qizlar ijrosi uchun yaratilgan. Kuy ohangi jo'shqin 6/8 o'lchovda raqsboq ohangda ijro etilishi kerak. Kuylash jarayonida mayin yoqimli, engil kuylash, o'zbekona qochirim va nolalarni me'yorida ishlatilishi lozim. Kuylovchiga baland avj pardalarida kuylash talab etilmaydi. YArimtalik notalarni kuylash vaqtida sanog'iga e'tibor berish kerak. So'zlar orasida belgilangan joylarda nafas olinib kuylansa nafas jumla va ohang oxirigacha etib borishi mumkin. Asarda uchraydigan yarim va chorak notalarni kuylaganda "to'lqin"li tarzda "forshlag" berishni talab etiladi. Aks holda bu tovushlar "tebranish"i sezilmay bezaksiz tovush holda eshitiladi. Qo'shiq quruq va yoqimsiz ijro etilishi mumkin.

"Ililla yor"

Qo'shiq yigit va qiz aytishuvi tarzida yaratilgan hazil qo'shiqdir. Asarda ijroda o'ynoqilik, engil ruh jo'shqinlik, yigit va qizning hazil-mutoyiba orqali tortishuvi kuylangan.

Ijrochilarni ham tanlashda yaxshi ovozga ega bo'lgan Yigit va qizni tanlab olish kerak. Ovoz xususiyatlari tashqi ko'rinish va ijro bir-biriga munosib bo'lishga erishish kerak. Qo'shiq kuylash jarayonida talaffuz aniq, so'zlar dona - dona qilib kuylanishi kerak. Yigit va qiz xozirjavoblik bilan so'zlarni o'z vaqtida ayta bilishlari lozim.

Har bir qator "repriza" yordamida ikki marotaba ijro etilishi, o'n oltitalik nim chorak notalar nozik ohang va bezaklar yordamida kuylashga e'tibor berilsa maqsadga muvofiq bo'ladi.

"Bilakuzuk".

Yigit va qiz aytishuvidai tashkil topgan bu qo'shiq xazil-mutoyiba tarzida ijro etiladi.

YAxshi iqtidorli yigit va qiz bu qo'shiqni ijro etish jarayonida nozik qochirim va o'zaro so'z o'yinlaridan mohirona foydalana bilishlari lozim.

Qo'shiqning I kupletini qiz iltifot ila yigitga murojaat qilib so'raydi, II kupletda yigit unga javoban so'z aytadi.

Asar davomida yigit va qiz aytishuv jarayonida qo'shiqning dinamik ijrosini ochib berishlari kerak.

"Qizgina"

Qo'shiq qizlar ijrosi uchun yaratilgan asardir. Ijro jarayonida nozik nolalar, bezaklar. Tovushlarni tiniq va mukammal ijro etish talab etiladi.

Qo'shiqni qizlar guruhi ijro etsa, asardagi muloqotli jummalarni "savol-javob"

tariqasida ijro etiladi. Asar ijro diapazoni septima oralig`ida bo`lib, qo`shiqni ijro etish uchun kichkina diapazondagi ijrochilar ham kuylay olishlari mumkin.

Bu esa ijrochilarga hech qanday qiyinchilik va noqulaylik tug`dirmaydi.

Ijrochilar qo`shiqni kuylash jarayonida o`zbekcha nozik qochirim va nolalar bilan kuylashga intilishlari lozim.

“YAlla, jonim”

Qo`shiq raqs jo`rligida ijro etishga mo`ljallangan bo`lib, xonandadan so`zlarni qisqa-qisqa, dona-dona qilib kuylashni, kalitdan keyin keladigan chorak pauzaga e`tibor berishni talab qiladi.

Asardagi kuychanlik, nola va kichik diapazon kuylashga yangi o`rganadigan talabalar uchun mos keladi.

"Ishchi diapazon" Mi_1-Re_2 . Kuylash jarayonida chorak nota va "farshlag"larni badiiy bezak bilan, kichik-kichik nolalar bilan bezab kuylash lozim.

Qadimda bu qo`shiqni erkaklar va ayollar tomonidan aytilgan bo`lib, hozirgi kunda matnlar o`zgartirilib, ayollar repertuariga aylanib bormokda.

"YAllama yorim".

Qo`shiq kichik diapazonda ravon ohangda yozilgan bo`lib, so`zlar xalq og`zaki ijodi namunalaridan 7 bo`g`inli "barmoq" vaznida yozilgan to`rtliklardan tashkil topgan. Qo`shiq kuylashni yangi boshlayotgan talabalar kuylashi uchun mos keladi. Sababi, asarda murakkab intonatsiya, kuchli ovoz, avj, murakkab, chuqur nolalar yo`q.

Talaba bunday qo`shiklarni mashg`ulot davomida 3-4 tasini o`rganib olishi mumkin.

Kuylash jarayonida "Ishkombi" va "binniga" uslubida nafas olish malakalaridan foydalanish lozim. Talaffuz dona-dona, ravon bo`lishi kerak. Qo`shiqni an`anaviy uslubda, nola va bezaklar bilan kuylashga intilish lozim.

"YAli-yali".

Qo`shiq matni A.Navoiy ijodidan olingan. Musiqiy ritm "Ufor" ohangida b/8-o`lchovida raqs jo`rligida kuylash uchun mos keladi.

Qo`shiq avvalgi qo`shiqlarga qaraganda murakkabroq bo`lib, kuylash malakalarini yaxshi egallagan yigit va qizlar ijrosida kuylash mumkin, sababi, asar bir oktavadan keng diapazonda bo`lib, murakkab ritmik "sakrash"lar, "yigitlar", "qizlar" kuylash uchun alohida qismlar ajratilgan.

Qo`shiqni avval qizlar boshlaydi, "Repriza"da esa yigitlar qaytaradi.

Ijro davomida yigitlar, qizlar alohida va birga aytadigan qismlar aralashgan xolda kelib, qo`shiqning ifodali, yalla qilib ijro qilishda jozibadorlikni oshiradi.

Badiiy bezak va nolalar bilan ijro qilishga intilish kerak.

"YAllo-yallo".

Qo`shiq "yalla" sifatida raqs jo`rligida ijro etish uchun mo`ljallangan bo`lib, ijro jarayonida "auftakt"larga "nimchorak pauza"lar ijrosiga e`tibor berish lozim. Bir liga ostida birlashtirilgan 3-5 tovushlarni bir nafasda kuylashga ahamiyat berish kerak. Qo`shiq matnini 7-8 bo`g`inli xalq ijodi namunalaridan engil ruxdagi to`rtliklardan qo`yib, qo`shiqni davom ettirish mumkin.

Qadimda bu qo`shiqni erkaklar va ayollar kuylashgan. Hozirgi kunda matnlar

o'zgartirilib, qizlar ijrosiga moslashtirilgan. Naqorat qismini ashulachilar guruhi kuylashlari mumkin.

"YOshligimda".

Qo'shiq o'ynoqi 6/8 o'lchovda yaratilgan bo'lib, bezak va nolalar bilan kuylashni talab etadi. Iroda qo'shiq diapazoni 1 oktava xajmida bo'lib, talabalarning ijro imkoniyatlariga qarab "transpozitsiya" qilib ijro etilishi mumkin.

Kuylash jarayonida ijro mahoratiga e'tibor berib, qo'shiq ta'sirchan, so'zlari dona-dona qilib kuylanishi lozim.

Qo'shiqning matni qizlar ijрасi uchun mo'ljallangan.,

"Tanovor I".

Qo'shiq xalqimiz orasida mashxur "Tanovorlar turkumi"ga mansub bo'lgan asar bo'lib, ovoz diapazoni, ijro imkoniyati keng bo'lgan talabalar kuylay olishlari mumkin.

Sababi: qo'shiq bir oktava hajmidan bir oz kengroq bo'lib, nola va bezaklarga boydir.

Qo'shiqni Muqimiy qalamiga mansub "Endi sendek" so'zi bilan yigitlar ham ijro etishlari mumkin. Ijro jarayonida intonatsiyalar tiniq va ravon kuylanishi kerak. Ijro mahoratiga e'tibor berish lozim.

"Omon yor" "Kecham tong otdi".

Qo'shiq kuylash qoidalari asar boshida berilgan.

Bastakorlar asarlaridan namunalar.

1. Ko'rmadim.

Doni Zokirov qalamiga mansub bu qo'shiq matn muallifi A.Navoiy.

Asar ohangdorligi, nola va bezaklar mumtoz qo'shiq ijrochiligi an'analaridan foydalanib yaratilgan.

Ijro davrida mungli sokin ohang sifatida e'tiborni qaratish lozim.

Auf takt uchun chorak va nimchorak pauzalar o'lchoviga ahamiyat berish kerak.

2. Ey sarvi ravon.

Qo'shiq yakka ijrochi va ashulachilar ansambli uchun mo'ljallangan. Qo'shiq yallalar turkumiga kiritilgan mashxur asardir.

Ijro jarayonida o'zbekona nola va bezaklar o'z o'rnida mohirona kuylanishi lozim.

3. "Ra'nolanmasun".

Asar yakka ijro uchun mo'ljallangan. Asarda an'anaviy bezak va nolalar maromiga etkazib kuylashni talab qilinadi. O'lchovi 3/4 asarning diapozoni balandalik qilgan hollarda ijrochi asarni bir ikki ton pastga transpozitsiya qilib kuylashi mumkin.

4. Ey nozanin.

Xalqimizning ardog'ida sevimli ashulalardan biri. Asar qo'shiq kuylash malakalarini o'rganishni boshlagan talaba qizlar uchun qulaydir.

Qo'shiq oqangi, bezaklar, yallalar ijro jarayonida maromiga etkazib kuylashni taqozo etadi.

Qo'shiq diapozoni bir oktavadan kattaroq xajmdadir.

5. Otmagay tong.

Qo'shiq yigit va qiz xonanda ijrolari uchun duet qilib yaratilgan asarlar sirasiga kiradi.

Qo'shiqning I baytini qiz ijrochi maromiga etkazib kuylab II baytini esa yigit davom ettirib aytishi lozim. Qo'shiqdagi nafasat, nozik ohanglar, bezak va nolalar maromiga etkazib kuylash uchun qiz va yigit xonanda zarur bo'lgan ko'nikmalar ustida ishlashlari lozim.

III bayt qiz ijrochi va IV baytni yigit ijro etib, so'nggi matnning takroriy ijrosini ikkala bobda ijro etib qo'shiqni yakunlaydilar.

6. Yo'llarim.

Asar qizlar ijrosi uchun mo'ljallangan.

Qo'shiq boshlanishidan avval keladigan chorak "pauza"larga ohang oxirida kelgan yarim notalar o'lchovlariga ahamiyat berilishi lozim.

Qo'shiq avj qismida so'zlar ijrosi vaqtida nafas olinmay, qo'shiq ohangini uzmay kuylash kerak. Qo'shiqda nola va bezaklar maromiga etkazib kuylanishga e'tibor berishlari kerak.

7. Nazzora qil.

Asar yigit xonanda ovozi uchun mo'ljallab yozilgan. Qo'shiq 3/4-o'lchovda bo'lib, ijro danomida "glissando" sirpanma ohang va nolalar ko'p foydalanilgan.

Ijro qilish davrida xonanda ovozi imkoniyatiga qarab, qo'shiqni o'ziga mos diapazon "transpozitsiya" qilib ijro etishi mumkin.

Asar davomida liga va ohanglar davomiyligiga e'tibor berib kuylash lozim.

8. YOr mehri.

Qo'shiq 3/4 o'lchovda yoziltan bo'lib, ohanglar sodda va bezaklar bilan kuylanishni talab etadi.

Asar bir oktavadan keng diapazonda ijro etilib, ijrochidan so'z oxiridagi notalarni me'yorida kuylab turishni, muddatdan avval ohangni uzib qo'ymaslikka e'tibor berish lozim.

9. Judo.

Asar aralash o'lchov 3/4 va 2/4 larda yozilgan bo'lib, murakkab ijro yo'nalishiga kiradi.

Bu asarni xonandalik malakalari etarli bo'lmagan talabalar kuylay olmaydi.

Bu esa ijrochidan har bir o'lchovlarni alohida xis etib kuylashni, etarli bezak va nolalardan me'yorida foydalanishni talab etadi.

10. Ne ajab.

Qo'shiq ijro jihatidan maqom ijrochiligi an'analariga xos ravishda yaratilgan.

Ijro jarayonida talaba o'lchovga, pauza, notalar o'lchovlariga e'tibor berib, zaruriy ko'nikma va malakalarni egallashga harakat qilib kuylashi lozim.

Qo'shiq diapazoni bir yarim oktavada bo'lib, talabadan keng diapazonda avj pardalarni bezaklar bilan ifodali etib kuylab berishni taqozo etadi.

11. Koshki.

Bu asar yuqoridagi murakkab aralash o'lchovli asarlar sirasiga kirib, talaba ijro davomida sodda ijroda mukammal kuylash malakalarini egallab, usul va o'lchov jihatidan murakkab va mushkul bo'lgan ijro namunalarini kuylab berish malakalarini egallab borishlari uchun imkoniyat yaratadi.

Talaba o'qituvchi yordamida o'qituvchi qo'shiqni bo'laklarga bo'lib, kerakli

nola va bezaklarga e'tibor bergan xolda kuylash maqsadga muvofiqdir.

Mumtoz ashulalar.

1. Segoh.

Asar maqom ijrochiligining barcha an'analarini o'zida aks etgira olgan katta diapazonli ashuladir.

Ijro davomida eng muhim asar ruhini anglash va asar ruhi bilan kuylashdir.

Qo'shiq sokin va mungli, yoqimli nola va bezaklar bilan ijro etishi kerak,

Ikkinchi qism 6/8 o'lchovda bo'lib, diktsiya va talaffuz stakkato tarzda dona-dona kuylashni va birinchi qism usuliga o'tgach, kuychanlik va bezaklarni me'rida qilib kuylash maqsadga muvofiq.

2. Nasrullo.

Qo'shiq murakkab musiqiy tuzilmalar, namunalardan tashkil topgan bo'lib, ashulachilar ansambli ijrochisi uchun mo'ljallangan.

Asarni ijro mahoratini mukammal egallagan talaba yigit va qizlar guruhi uchun mo'ljallab o'rgatish kerak, Dunasr va katta avj qismlarida murakkab nola va bezaklar "xang"lar bilan boyitilgan bo'lib, ijrochilardan katta nafas zahirasi va mahoratni talab qiladi.

3. Abdurahmon begi.

Asar usuli sodda bo'lishi bilan birga, kuy yo'nalish murakkab tuzilgan bo'lib, yigit va qizlar guruhi ijro etadilar.

Kuy ohangi har doim takt yarmida boshlanib keyingi taktning kuchli xissasida tugashi, qo'shiq ijrosidagi qiyinchilikni keltirib chiqaradi.

Qo'shiqning talaffuzi va o'lchovlariga qat'iy amal qilib, ifodali kuylashga intilish lozim.

4. Munojat.

Asar ayol kishi ovozi uchun yozilgan bulib, eng ko'p ishlatiladigan nola va qochirimlar daromad qismi va furovard, avj qismlarida keladi.

Talaba nola va bezaklarni maromida kuylashi uchun murakkab qismlarni alohida kuylashga z'tibor berish lozim.

Matnlarning davomi sifatida "xang"larni kuylashda to'g'ri va ravon harakat qilish kerak.

5. Fig'on.

Qo'shiqning yangi varianti sifatida bastakor YU.Rajabiy katta avj "avji turk" qismini qo'shib, ijroni yanada mukammal va jozibali asar bo'lishiga erisha olgan.

Talaba asarni kuylashda nimpardalar, diez, bemol qatnashgan "glissando" qismlarga ahamiyat berib kuylashi lozim.

6. Dutoh Husayn - I.

Asar ohang yo'nalishi jihatidan talaba tez o'rgana oladigai qo'shiqlardan hisoblanadi. Qo'shiq 2/4 o'lchovda kuylanib matnlar qo'shiq diapazoni bir oktava oralig'ida bo'lib, o'rganayotgan talaba uchun katta qiyinchilik tug'dirmaydi.

Nola va bezaklar ijrosi katta ahamiyatga ega.

7. Taronai Dugoh Husayn - I.

Asar bir oktavadan kichik xajmda yaratilgan bo'lib, kuylashni yangi o'rganuvchilar uchun qulay qo'shiqdir. Asar ohangi va so'zlari ravon, jonli kuylanishi lozim. Nola va bezaklar qo'shiqning joziba va ijro mukammalligini

oshirishga imkon beradi.

8.Dutoh Husayn - IV.

Asar 4/4 o'lchovda "qashqarcha" usulida yozilgan bo'lib, ijrochida jo'shqinlik, ravon kuychan harakatda kuylashni talab etadi.

Ohanglar qaytarishi sodda bo'lganligi uchun o'rganuvchi uchun qiyinchilik tug'dirmaydi.

Talaffuz aniq va ravon bo'lishi lozim,

9.CHorgoh-1.

Asar kuylanishi jihatidan murakkab qo'shiqlar sirasiga kirib, talabadan ijodiy tayyorgarlikni talab qiladi. Katta xajmda mumtoz ashulalardan hisoblanib, ijrochi keng diapazonga, katta nafas zahirasi, xonandalik malakalarini egallagan bo'lishi lozim.

Asarni "xang"lari ijrosida o'lchovlarga, notalar hajmiga e'tibor berib kuylash va me'yoriga etkazib ijro etishga intilish lozim.

Qo'shiqni yakka ijrochi va guruhli ijrochilar ijro etishlari mumkin.

10.CHorgoh- II.

Asar avvalgi asarga qaraganda kichikroq xajmda ijro etilib, kuylovchilar uchun qulaydir.

Qo'shiq bir oktava oraligida ijro qilinadi, o'lchovi 3/4. Ohanglar orasida nimpardalar uchraydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. I.A. Karimov. «Milliy istiklol mafkurasi». O'zbekiston-2000.
2. YU. Rajabiy. «Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati». Musiqa merosimizga bir nazar. G'.G'ulom nomidagi «Adabiyot va san'at» nashriyoti. Toshkent -1978.
3. X. Xamidov. O'zbek an'anaviy qo'shiqchilik madaniyati tarixi. «O'qituvchi nashriyoti», Toshkent- 1996.
4. M. Jalilov. Qo'shiqlar xristomatiyasi, I-II kitob. Toshkent-2002, 2003.
5. R. Tursunov. Qalbimda o'zing borsan. Toshkent-2001.
6. A. Nazarov. Navolarim senga, ona yurt. Toshkent-2001.
7. M. Jalilov, J. Sadirov. Qo'shiqlar xristomatiyasi. O'qituvchi-1995.
8. O. Matyoqubov. «Makomat». Toshkent-2004.
9. I. Rajabov. «Maqom asoslari». O'rta va oliy o'quv yurtlari uchun metodik qo'llanma. O'zbekiston madaniyati vazirligi, madaniyat bo'limi. Toshkent-1992. 90-bob.
10. YU. Rajabiy. SHashmaqom I-II-III-IV-V-VI-VII tomlar. Toshkent. G'ofur G'ulom. Toshkent-1956, 1971.
11. YU. Rajabiy. O'zbek xalq musiqasi. V-tom. O'zbekiston Davlat badiiy adabiyoti. Toshkent-1959.
12. M. YUsupov. Xorazm maqomlari. I-II-III tomlar. Toshkent-1972, 1979.
13. «O'zbek xalq musiqasi». Toshkent. O'zbek adabiyoti va san'ati. I-IX tom. 1957-1966.

Mundarija

Kirish.....	3
An`anaviy qo`shiqchilik tarixidan.....	4
Mehnat qo`shiqlari.....	6
Mavsum marosim va urf-odat qushiqlari.....	8
Lirik qo`shiqlar.....	10
An`anavny qo`shiqchilikda ijro yo`llari.....	12
Asarlar ruyxati.....	13
O`zbek xalq qo`shiqlari.....	16-50
O`tmish bastakorlar ijodi.....	51-87
Mumtoz ashulalar.....	89-137
Qo`shiqlar ijrochiligiga annotatsiya.....	138

Davron Qodirov

An`anaviy qo'shiqchilik

Muharrir E.Bozorov

Bosishga ruxsat etildi 24.10.07 Qog`oz bichimi 60x84 1/8

Hisob nashr tabog`i 9,25. Adadi 100

Buyurtma raqami № 71

“Iqtisod – moliya” nashriyotida tayyorlandi.
100084, Toshkent sh., Kichik xalqa yo'li ko'chasi, 7-uy.

Nizomiy nomidagi TDPU bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent sh. YUsuf Xos Xojib ko'chasi 103--uy